

slovenski čebelar

1

Letnik LXXXV — Leto 1983

LETO 1873 — PRICETEK PERIODICNEGA ČEBELARSKEGA TISKA NA SLOVENSKEM

PO 601/1985

slovenski čebelar

SLOVENSKI ČEBELAR
GLASILO ČEBELARSKIH
ORGANIZACIJ SLOVENIJE

St. 1 1. januar letnik 85

VSEBINA

Andrej Petelin: Ob novem letu 1983	2
Martin Mencej: Pomemben jubilej Slovenskega čebelarja	3
Jože Bregar: Čebelarjevo delo v Januarju	7
Edi Senegačnik prof.: O lanskoletni čebelji beri	9
Ivan Krajnc: Zoževanje čebeljega gnezda pozimi	12
Vlasta Jenčič: O pršičavosti na sploh	14
Lojze Kastelic: Lanski obračun naj bo vodilo pri načrtovanju za leto 1983	16
Ljubomir Hadži-Djordjevič: Prispevek k uporabi kobalta in drugih mikro in makro elementov v prehrani čebel	19
Maja Lavrič (prev.): Problemi zaradi uporabe sredstev za varstvo rastlin v Avstriji	20
Dr. J Nitschman: Kako se čebele sporazumevajo s pomočjo feromonov (nadaljevanje)	23

ZA ČEBELARSKE KROŽKE

Jože Bregar: Naši bodoči člani pridno delujejo	25
Janko Jurca Miro: O čebelarskem krožku na OŠ Žiri	25

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

Janez Mrak: Čebelarji pod Lubnikom	28

OSMRTNICE

BILTEN MEDEX

dipl. oec. Aleš Mižigoj: Težišče investicij mora biti v širjenju primarne kmetijske proizvodnje	I
dipl. inž. Vera Vukmirovič: Delo pri pripravi novega pravilnika	III
inž. Ludvik Klun: Panjski vložek proti varozi	IV

CONTENTS

A. Petelin: On the occasion of the New Year 1983	2
M. Mencej: An important jubilee of the Slovene Beekeeping Review	3
E. Senegačnik: About the past year's bee production	9
I. Krajnc: Diminishing bee nest in winter	12
V. Jenčič: About the acarosis in general	14
L. Kastelic: Production planning in due time for the season	16
L. Hadži-Djordjevič: Using cobalt and other micro and macro elements in bee nourishment	19
M. Lavrič: Problems resulting from the use of means for vegetation protection in Austria (translation)	20
J. Nitschmann: How the bees communicate by means of feromons	23

FOR BEEKEEPING SOCIETIES

J. Bregar: Our future members are very active	25
J. Jurca Miro: About the beekeeping society in the Elementary School Žiri	25

FROM SOCIETY LIFE

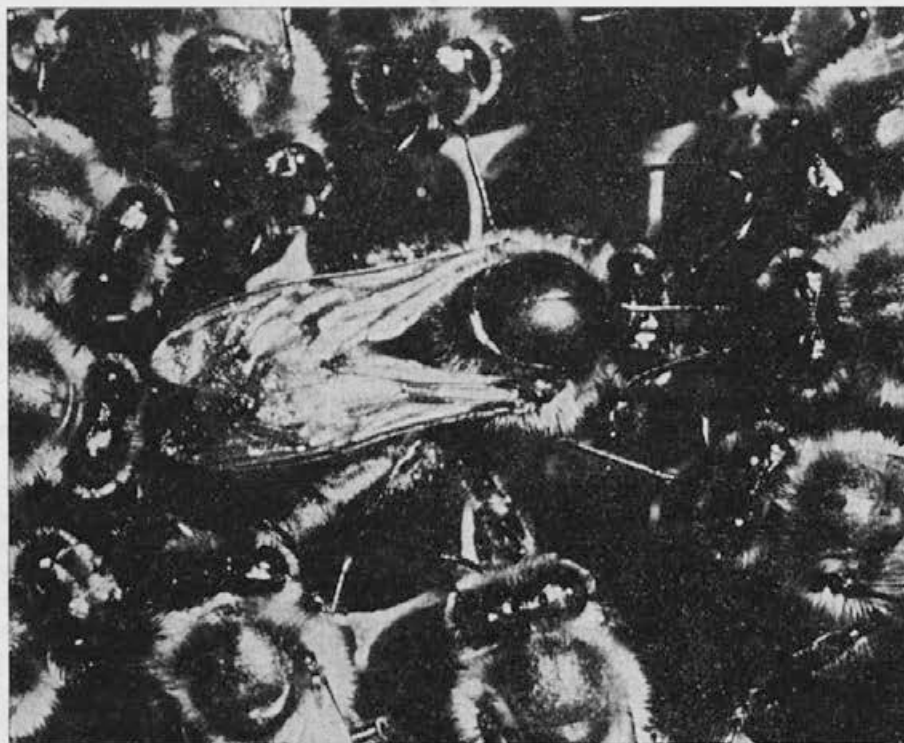
J. Mrak: The beekeepers at the bottom of the hill Lubnik	28

OBITUARIES

MEDEX BULLETIN

A. Mižigoj: Most investments must tend to the enlargement of the basic agricultural production	I
V. Vukmirovič: Work with the preparation of new statute	III
L. Klun: Behive inlet-piece against varoa	IV

*Srečno
in
medeno*

*Novo leto
1983*

*želi
vsem čebelarjem
ZČDS*

Spet je leto za nami. Vstopamo v novo čebelarstvo leto. Pred nami so pričakovanja, kako bo z bero medu in drugih čebeljih pridelkov. Vse to je v precejšnji meri odvisno od nas samih, našega dela in sredstev ter seveda tudi od pašnih razmer v prihodnjem letu.

Pred nami je leto, ki ga bomo morali preživeti v zaostrenih gospodarskih razmerah. Potrebni bodo precejšnji napor pri premagovanju težav, ki smo si jih nakopali v preteklem obdobju. Pomanjkanje raznega reprodukcijskega materiala, zdravil, bencinske omejitve in drugo bodo po svoje vplivali na čebelarstvo. Zato se moramo prilagoditi tem razmeram in storiti vse, kar je v naši moči.

Naša samoupravna družba namenja vedno večjo skrb pridobivanju hrane za boljšo oskrbljenost prebivalstva in za izvoz. V prvi vrsti skrbimo za predelavo osnovnih živil, premalo pa še vedno za druga, ki veliko prispevajo k boljši prehrani. Med te sodijo čebelji pridelki. Gre predvsem za boljše izkoriščanje naravnih danosti, da pobereмо tisto, kar nam ponuja narava. Seveda to ne pride samo od sebe, vložiti je treba veliko osebnega dela in tudi sredstev.

Če bomo hoteli doseči naše čebelarstvene cilje, se bomo morali lotiti nekaterih nalog, ki sicer niso nove, vendar se pojavljajo v vseh svojih razsežnostih. Pri tem mislim predvsem na močne in zdrave čebelje družine, ki bodo sposobne dati več pridelka. Gre za brezkompromisen spopad z ne več novo nadlego, ki nam sicer že nekaj časa beli glave. To je varoza. Živeti bomo morali z njo. S sedaj razpoložljivimi sredstvi je ne moremo uničiti, za vsako ceno pa jo bomo morali omejiti. Le tako se bomo ognili veliki gospodarski škodi.

Na tega največjega škodljivca čebelarji ne čakamo križem rok. Poleg številnih predavanj in organizacijsko-strokovnih priprav v čebelarstvih in družinah, občinskih in medobčinskih zvezah smo imeli lani kar dve izredno obiskani republiški posvetovanji s posebnim poudarkom na zatiranju varoze. Tudi strokovne službe se z vso resnostjo vključujejo v zatiranje te bolezni. Tega ne morejo opraviti samo veterinarji. Usposobiti je treba tudi večje število čebelarstvenih preglednikov, ki bodo pridobivali znanje na posebnih seminarjih. Naše organizacije so prijave nad 350 čebelarjev; od teh je precej mladih, ki bodo izpopolnili svoje znanje in se usposobili za zahtevno delo.

Brez odlašanja moramo letos pritegniti v naše vrste še tiste čebelarje, ki stojijo ob strani. Le tako bomo kos zatiranju bolezni. Ob varozi so se razpasle tudi druge bolezni. Nič manj ni pomembno izobraževanje, pospeševanje in uvajanje sodobnega čebelarstva, ne glede na panjske sisteme. Gre za olajšanje težkega osebnega dela in večje pridelke.

Čebelarstvene in druge strokovne in poslovne organizacije bodo morale še bolj kot doslej strniti svoje delo pri razvijanju sodobnega čebelarstva. Gre za večjo tržno pridelavo v razvitejših samoupravnih in dohodkovnih odnosih. Gre za večji tržni pridelek medu in drugih čebeljih pridelkov. Vsi skupaj moramo več napraviti na selekcijskem področju in pri vzreji kakovostnih matic. Več pričakujemo od znanstveno raziskovalnih organizacij. Nadaljevati moramo z že doslej uspešnim delom pri čebelarstvenem podmladku, ki je čvrsta podlaga naši čebelarstveni organizaciji.

Vsem čebelarjem želim uspešno čebelarstvo leto, še posebej zdravja njim in njihovim družinskim članom pri

opravljanju zahtevnega dela, ki naj bo poplačano z močnimi in zdravimi če-

beljimi družinami in polnimi sodi medu.

Predsednik ZČDS
Andrej Petelin

POMEMBEN JUBILEJ SLOVENSKEGA ČEBELARJA

PETINOSEMDESET LET NEPRETRGANO V SLUŽBI
NAŠEGA ČEBELARSKEGA RAZVOJA IN NAPREDKA

MARTIN MENCEJ

Ob tej priložnosti nimamo namena celovito prikazati prehojeno pot našega glasila in se zgubljeni v množici besed, ampak le zabeležiti nekaj pomembnih mejnikov v razvoju slovenskega čebelarstva, pri katerih je Slovenski čebelar odločilno vplival na razvoj in napredek čebelarstva in čebelarke kulture.

I

Rojstvo revije pred 85 leti ni bilo nič kaj obetavno. Sredi najhujšega germanskega pritiska, narodnega zatiranja, kulturnega zapostavljanja in gospodarskega izkoriščanja malega slovenskega naroda zagotovo ni bilo ugodne klime za slovensko tiskano besedo. Bilo je potrebno mnogo poguma, idealizma, moralnih in gmotnih moči vsem tistim, ki so začeli v tedanjih razmerah krepiti slovensko narodno zavest. Že usoda dveh glasil, to sta bila Slovenska čebela (1873 in pozneje Slovenski čebelar in sadjerejec (1883), ki ju je zadušilo tedanje naše družbenopolitično in gmotno stanje, dovolj zgovorno priča o trnjevi poti slovenske strokovne tiskane besede v tistih časih. Vsekakor je bilo tipično in nenaključno za slovensko čebelarstvo in slovenskega čebelarja, da čebelarški patent cesarice Marije Terezije (1775) ni veljal za slovenske dežele, kar je nedvomno zavrlo razmah in kakovost čebelarstva na Slo-

venskem. Še sto let za tem je eden najbolj zagretil slovenskih čebelarjev glasno poudaril ob rojstvu našega glasila: »Nam, slovenskim čebelarjem moglo bi se oporekati, da ne delamo kakor čebele: videti je, kakor da bi bili pogreznjeni v dolgo — dolgoletno spanje. Ali nas ne spreletava rdečica, ko gledamo okrog sebe po sednih deželah in narodih? Koliko imajo ti časopisov, knjig...! Našega prvega, največjega čebelarkega mojstra Antona Janša poklicala je vlada na Dunaj, kjer je poučeval na za to ustanovljeni čebelarški šoli. Koliko je pa koristilo vse to slovenski čebelarji? Malo ali skoraj nič! Vse je bilo v nemškem jeziku, v nemški oblasti, torej so tudi Nemci vse zasvojili in pograbili, res izpod kljuna so nam zrna pozobali...« (Jan Jurančič ob ustanovitvi Slovenskega čebelarja).

»Ko se je 8. novembra 1897 zbrala šesterica kranjskih čebelarjev v tajništvu Kmetijske družbe, smo se dogovorili da bi ustanovili čebelarke društvo. Temu je kmalu sledil ustanovni občni zbor Slovenskega čebelarkega društva za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko. Na ustanovnem občnem zboru pa smo med drugim sklenili, da naj bi društvo izdajalo društveno glasilo,« pripoveduje v svojih spominih Anton Žnideršič. In že v začetku naslednjega leta je izšla prva številka Slovenskega čebelarja. Na ustanovnem občnem zboru so določili tudi obseg in glavno

obliko glasila: glavni (strokovni) članki, čebelarke raznoterosti, novice in društvene vesti. Nobenih prenapetih, z ničimer utemeljenih in nepredvidenih načrtov, le prisluhniti je treba tedanjim razmeram in potrebam čebelarjev in temu ustrezno usmerjati vsebino glasila. In urednik Frančišek Rojina se je vseh 21 let urejanja Slovenskega čebelarja držal teh napotkov.

Kdor je prebral prve letnike glasila, se je lahko prepričal, kako klavrne so bile čebelarke razmere v tistih časih. »Mislim, da mi bo vsakdo, kdor pozna njegovo zgodovino, pritrđil, da ima levji delež pri napredku prav naš list Slovenski čebelar... Njegovi sotrudniki so nesebično objavili iz svoje prakse vse, kar so ugotovili in preizkusili. Omenim naj to, da do leta 1920 niso dobivali za prspegke nikakega honorarja...« pripoveduje v svojih spominih A. Žnideršič. Krog piscoh, strokovno razgledanih sodelavcev pa je bil v prvem desetetju zelo skromen, saj so se nenehno ponavljala imena Fr. Rojina, Jan Jurančič, A. Žnideršič, R. Posavski, Hinko Likar in še nekaj drugih. Kako težko je bilo pridobivati nove sodelavce, je najlepše razvidno iz 4. letnika glasila, v katerem je bilo na 169 straneh le 5 strokovnih člankov, vse drugo pa čebelarke raznoterosti, novice in društvene vesti.

II

Kako dvigniti primitivno čebelarstvo na višjo stopnjo, je bilo temeljno vprašanje tedanje organizacije in glasila. S tem pa je bilo najtesneje povezano vprašanje prehoda na čebelarjenje s premičnim satjem. In v tem pogledu je Slovenski čebelar zarezal eno najglobljih brazd v razvoj slovenskega čebelarstva. V tradicionalnosti zakoreninjeni in za novosti tež-

ko sprejemljivi ter v dolgove zapani slovenski čebelarji po naših vaseh so se le počasi poslavljali od svojih kranjičev in košev, posebno še, ker je prehod na listovne panje in nov način čebelarjenja terjal določene investicije. Z vztrajnim prebujanjem in prosvetljevanjem, prikazovanjem in dokazovanjem naprednih čebelarjev v svojem glasilu o prednostih listovnega panja se je počasi tajal led. To pa je urednik s sodelavci opravljal zelo obzirno, brez vsiljevanja in pritiska ter brez žolčnega besednega tekmovanja za in proti. Kljub temu pa se je, in vejetno prav zato, naglo razmahnil mimo vseh drugih tedanjih panjev s premičnim satjem AŽ panj, saj so našteali že leta 1910 okoli 20.000 panjev s premičnim satjem, kranjičev in košev 31.000 (A. Lapajne, Slov. čebelar 1913/135).

Ob širjenju AŽ panja, ko jih je bilo leta 1930 že 44.858, je bilo potrebno razlagati novo tehnologijo (predstavljanje, preprečevanje rojev, združevanje, pridajanje, vzrejanje matic itn.), česar si brez rednega strokovnega glasila ne moremo zamisliti. To vse pa je narekovalo oblikovati in vsebinsko prilagojevati glasilo novim nalogam in zahtevam, pridobivati nove izkušene sodelavce, za kar sta odlično poskrbela naslednika Fr. Rojine urednika Martin Humek (1918—1924) in potem Avgust Bukovec (1925—1944).

Slovenski čebelar je postajal iz leta v leto nepogrešljiva hrana slehernemu čebelarju, ne le tistemu, ki je že prestopil prag novega načina čebelarjenja, ampak vsem slovenskim čebelarjem. Ob petdesetletnici glasila je čebelarka Savinjska takole spontano zapisala: »Pozdravljen, tisočkrat pozdravljen, moj prijatelj Slovenski čebelar! — Pred tridesetimi leti si me prvokrat obiskal. Prav v onem času je bilo moje skromno čebelarstvo na nekem razpotju. Če ne bi bilo tebe, če bi mi ti ne dal primernih stro-

kovnih nasvetov, bi gotovo zašla na kriva pota... Prihajal si vsako leto v drugi obleki, vsak mesec z novo dragoceno vsebino...»

In še več. Iz leta v leto je postajal Slovenski čebelar vedno bolj priljubljeno branje ne le čebelarjev, ampak branje ljudskih množic v prvi polovici tega stoletja. Saj ni gojil samo ljubezen do čebel in čebelarstva ter dvigal strokovno raven čebelarjev, pač pa hkrati prinašal med preprosto ljudstvo lepo, pristno slovensko besedo in pospeševal slovensko kulturo. Pisal je preprosto, domače in razumljivo, brez tujk in sproti koval solidno čebelarstvo izrazoslovje. Upravičeno lahko trdimo, da je edinstven primer med našimi tedanjimi strokovnimi glasili, da smo že v prvi polovici stoletja imeli ustaljeno in solidno strokovno terminologijo, kar je bila zasluga tedanjih urednikov in sodelavcev, ki so klesali slovenski jezik. To so mu priznali tudi najvišji tedanji kulturni delavci.

III

V obdobju NOB tudi Slovenskemu čebelarju ni bilo prizaneseno. Prva leta okupacije je moral izhajati vsak drugi mesec v skrčeni obliki, po kapitulaciji Italije pa je nemški okupator izhajanje glasila sploh prepovedal. Po velikih naporih in intervencijah je v nadomestilo izšel Čebelarški zbornik. Toda kmalu po osvoboditvi (1946) je izšlo glasilo pod svojim starim imenom. Čeprav je bilo po osvoboditvi čebelarstvo kolikor toliko ohranjeno le na Štajerskem in v Beli krajini, so Slovenskega čebelarja tiskali že 1948. leta v 7000 izvodih, kar je bilo za tedanje razmere, ko je bilo pomanjkanje papirja in gradiva, izjemen primer. »Le redki čebelarji so poslali svoje prispevke za objavo,« tarnata tedanja urednika Stane Mihelič in Vl. Rojec.

V naslednjih letih so se začeli zgrijeti temni oblaki nad glasilom. Porušeni organizacijski in ekonomski temelji so postajali vedno bolj krhka osnova ZČDS in v letih 1954—55 je bila organizacija pred likvidacijo; ob tem pa se je zamajal tudi obstoj Slovenskega čebelarja. Megalomanski načrti, monopolistične in malomeščanske težnje, nestrpnost in prevelike ambicije posameznikov zunaj ZČDS so spodkopavale zaupanje čebelarjev v organizacijo, kar vse je odmevalo v čebelarstem tisku. Le z največjimi naporji in prizadevanji tedanjih funkcionarjev ZČD (Stane Mihelič, Ivo Majcen, Vlado Rojec s sodelavci) se je posrečilo premagati nezdrave težnje in pripeljati Slovenskega čebelarja na varen breg v letu 1960, ko je začelo glasilo spet izhajati redno mesečno, vsebinsko pa poživiljeno z novimi sodelavci. Tako je urednik Vlado Rojec (1946—1964) z najtesnejšima sodelavcema S. Miheličem in I. Majcnom krmaril med čerami Scile in Karibde ter koval oblikovne in vsebinske temelje nadaljnjemu obdobju našega glasila, ko je izročil krmilo glasila 1964 novemu uredniku Ediju Senegačniku.

IV

Za to obdobje je karakteristično, da je glasilo posvetilo nekaj več pozornosti panjskemu vprašanju pri nas. Prodor nakladnega panja zunaj naših meja je imel svoj odmev tudi pri nas, kar je razumljivo. Je pa način propagiranja nakladnega panja, posebno še po klavnih posledicah čebelarjenja veleobrata Agromel s temi panji, začel dobivati občasno oblike, ki do tedaj niso bile značilne za Slovenski čebelar. Monopolne tendence v čebelarški vedi in znanosti (po izjavah preds. ZČDS I. Majcna v poročilu na IV. občnem zboru) so povzročile tako imenovano »panjsko vojno«, kakor to imenuje za obdobje 1955

do 1971 prof. dr. Jože Rihar v svojem Prispevku k čebelarjenju v nakladnih panjih v Polju 1982.

Namen in obseg tega mojega prispevka ne dovoljuje, da bi analizirali strategijo in taktiko te »vojne«. Treba je pa poudariti, da so se uredništva tega obdobja držala zagotovi-la Vl. Rojca: »V obeh nasprotnih ta-borih vlada prevelika zagrizenost. Ker pa hoče biti list čimbolj nepri-stranski, se ne bo opredeljeval ne za eno ne za drugo stran. Nikomur ne bo kratil besede, ampak bo objavil vsak članek, če bo le zrel za javnost. Niti sarkazmu, ki se pri takih deba-tah kaj rad ponavlja, ne bo stopal preveč na prste, če le ne bo prestopil meje dostojnosti...« (Slovenski čebelar, 1961/9). Namesto razlaganja čebelarjenja v nakladnih panjih, ka-kor sta to opravljala s svojimi pri-spevki izkušena čebelarja s temi pa-nji, Lojze Kastelic in inž. L. Klun, so se pojavljale tendence živčnega in preambicioznega vsiljevanja panja z

nakladami, čemur so se uredništva morala odzvati. To pa še zategadelj, ker so v uredništva iz dneva v dan prihajali dopisi, naj prenehajo s to-vrstno polemiko, češ, da bo že prihodnost pokazala upravičenost enega ali drugega panjskega sistema, prav ta-ko, kakor je na prehodu od krajnskega panja do panja s premičnim satjem na prelomnici tega stoletja brez žolč-nih polemik dobil prednost AŽ panj.

Posebno pomembno vlogo je naše glasilo odigralo v zadnjem obdobju, ko je dajalo slovenskim čebelarjem izredno koristne nasvete in jih sezna-njalo s tehnologijo pridelovanja po-sebnih čebeljih pridelkov, ki so omo-gočili rentabilno čebelarjenje in s tem nadaljnji razvoj našega čebelar-stva.

Kakorkoli že, Slovenski čebelar je odigral v 85 letih nepretrganega iz-hajanja izjemno vlogo v svoji stroki in slovenski kulturi nasploh in je za to prejemal ustrezna priznanja doma in v tujini.

TEČAJ ZA ČEBELARSKE PREGLEDNIKE

V novembru in decembru 1982 je Republiška veterinarska uprava v sodelovanju z ZČD Slovenije organizirala tečaje za čebelarske preglednike. Vabimo vse čebelarske organizacije, ki zaradi kakršnihkoli razlogov niso prijavile svojih članov na tečaj, da to storijo najkasneje do 20. januarja 1983. Kandidate za tečaj prijavite na naslov: Zveza čebelarskih društev Slovenije, Can-karjeva 3, Ljubljana. V prijavi navedite točno ime in naslov kandidata. Tečajnike bomo o tečaju obvestili osebno z dopisom.

ZČDS

ČEBELARJEVO DELO V JANUARJU

JOZE BREGAR

Ob novem letu je vsekakor prav, da si tudi čebelarji zaželimo srečno novo leto v osebnem in zlasti v čebelarstvem življenju. Zaželeli si bomo medeno, uspešno čebelarstvo leto, da bi poleg medu pridelali tudi čimveč drugih čebeljih pridelkov.

V tem mesecu pri samih čebelah ne bo kakšnega posebnega dela. Predvsem jim moramo zagotoviti mir. Ne bomo šarili in ropotali po čebelnjaku. Poskrbeli bomo tudi, da bomo z nameščenimi krmilnicami zvalili ptice čimbolj stran od njega. V januarju sicer ni zelo verjetno, je pa možno, da pride do kakšnega izletnega dne. Na tak dan moramo biti seveda ustrezno pripravljeni. Sneg bomo izpred žrel odkidali sproti. Tam bomo potem tla posuli s senenim drobirjem, pepelom ali podobnim materialom, lahko pa jih prekrijemo tudi s strešno lepenko. Če bo prišlo do otoplitve in izletavanja, se kaj lahko zgodi, da bodo čebele zaradi hladnega zraka padale v sneg. Pobirati jih nima smisla, sprijazniti se bomo morali s tem davkom zimi.

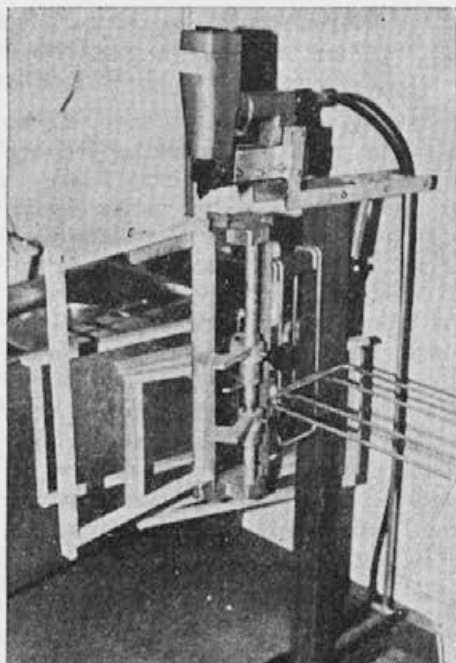
V tem mesecu lahko skozi žrela panjev že pobiramo mrtvice in zbiramo drobir za zdravstveni pregled. To storimo z zakrivljeno žico in čim manj slišno. Mrtvice in drobir bomo po navodilih veterinarjev pripravili za pregled. Za zdaj lahko samo svetujemo, naj bi vse preglede opravili pri vseh čebelarjih. Od izvidov je namreč odvisno tudi naše delo pri čebelah spomladi. S pravočasno diagnozo stanja bolezni naših čebel bomo namreč koristili predvsem sebi, ker zahteva vsaka bolezen drugačne ukrepe.

V tem mesecu imamo delo še z odbiro satnikov in satja ter prekuhanjem voščin. Mnogi čebelarji pre-

kuhavajo voščine doma sami. Če so si za to priskrbeli ustrezne sodobne naprave, je to delo dokaj lahko in tudi učinkovito, če pa ustreznih naprav nimamo, je najbolj prikladno in najbrž tudi bolj ekonomično, če voščine oddamo v kuho kam drugam. Pri izboru satja za kuho bodimo kar precej izbirčni. Za nadaljnjo uporabo shranimo res prvovrstno satje, mlado in s čim manj ali nič trotovine. Svetujemo tudi, da stare satnike raje pokurimo in jih ne pripravljamo za ponovno žičenje in uporabo v panju. Cena satnikov je sicer dovolj visoka, a najbrž je ta izdelek opravičljiv zlasti iz zdravstvenih razlogov v panju.

Mnogi čebelarji hranijo vosek in nabavljajo satnice, ko jih že potrebujejo. V spomladanskih mesecih pa se kaj rado zgodi, da satnic ni, ker je povpraševanje po njih preveliko. Večkrat so temu krivi tudi čebelarji sami, ki hranijo vosek doma, kajti satnic zmanjka predvsem zaradi pomanjkanja voska. Vsak čebelar lahko že zdaj predvidi, koliko satnic bo potreboval v tem letu in si jih tudi že zdaj nabavi. Tako bo imel zagotovljen material in bo lahko spomladi delal nemoteno.

Zaradi varoe bomo najbrž vsi vstavili gradilni satnik za trotovinu. Najbrž se bomo odločili za 1/3 satnika. Tudi to bomo že zdaj pripravili. V gradilnik bomo vstavili približno 2 cm široko satnico, da nam bodo čebele gradile sat lepo vzdolž stranskih letvic satnika, saj se sicer pogosto zgodi, da začnejo graditi po svoje. Sicer pa lahko v tem času pripravimo vse satnike in vanje napeljemo žico, ki pa je ne nategnemo. To bomo storili neposredno pred uporabo. Žica bi se nam sicer raztegnila in bi bila

Tudi zbijanje satnikov je lahko mehanizirano. Stroj na stisnjen zrak za zbijanje satnikov.

spomladi ohlapna ter bi jo morali še enkrat zategovati. Včasih se čebelarji še pogovarjajo, kako potegniti žico v satnikih, čeprav se je že večina odločila za svoj način; najbolj pa se je uveljavilo žičenje v obliki črke W. Če bomo žico po zategnitvi še nazobčali, bo še boljše.

Vsekakor moramo biti že zdaj pozorni in pripravljeni, kaj bomo čez dobra 2 meseca najprej ponudili našim čebelam. Precej se je razširilo dodajanje sladkornih pogač. Zdaj je čas, da jih kupimo, da bomo brez skrbi, ko jih bomo potrebovali.

Če smo jeseni prazne panje izločili iz čebelnjaka, imamo zdaj dovolj časa, da jih popravimo sami ali pa naj nam jih kdo drug zares temeljito popravi. Seveda bomo še prej postrgali z njih prav ves propolis, ker je postal zelo dragocen. To opravilo nikakor ni pri-

jetno, ker ga delamo na mrazu, a se nam prav gotovo splača. Ko bodo panje pripravljeni, jih bomo še temeljito razkužili zunaj in znotraj. Najučinkoviteje razkužimo z obžiganjem. Bodi- mo pozorni, zadnja leta se pojavlja gniloba vse pogosteje.

Če bomo svoje čebelarstvo širili in smo se odločili za nakup novih panjev, je čas, da to storimo zdaj. Vedeti moramo namreč, da je treba tudi nove panje pripraviti za uporabo. Treba jih je predvsem pobarvati. Barva se bo do spomladi temeljito posušila. Če smo se odločili kupovati nove panje, potem je tudi prav, da dobro premislimo, kakšne bomo kupili. Čeprav morda trenutno ne predvidevamo, da bomo zbirali cvetni prah, pa le kupimo panje z notranjim osmukačem. Morda se bomo kdaj kasneje še premislili ali pa nam bo postalo zbiranje cvetnega prahu nujnost. Notranji spodnji osmukači pa so poleg drugega tudi že priprava, ki nam je potrebna v boju z varoo. Isto velja tudi za nakladne panje.

To je čas, ko bodo čebelarke družine in društva sklicevali občne zборе ali letne konference. V te akcije naj se vsak čebelar vključi čim bolj aktivno. Zlasti je potrebno, da pritegnemo v naše vrste prav vse čebelarje. Vsekakor pa bi se morali potruditi, da bi bilo čim manj čebelarjev, ki ne bi bili vključeni. Namen ni v tem, da bo tako ZČDS imela večji dohodek od članarine, ampak da bo naša revija prišla v roke vsakemu, ki se ukvarja s čebelarjenjem. Tako bomo z dobro organiziranostjo lahko učinkoviti v boju proti boleznim, pa tudi pri razporejanju na pasišča spomladi in poleti. Zavedati se moramo svoje odgovornosti. Ne smemo le pridobivati od čebel čim več zase, ampak moramo izkoristiti čim več naravnega bogastva, ki bi sicer nekoristno propadlo. Ne nazadnje bomo, če bomo dobro orga-

niziranimi, lahko uspešni tudi pri afirmiranju čebelarstva kot gospodarske

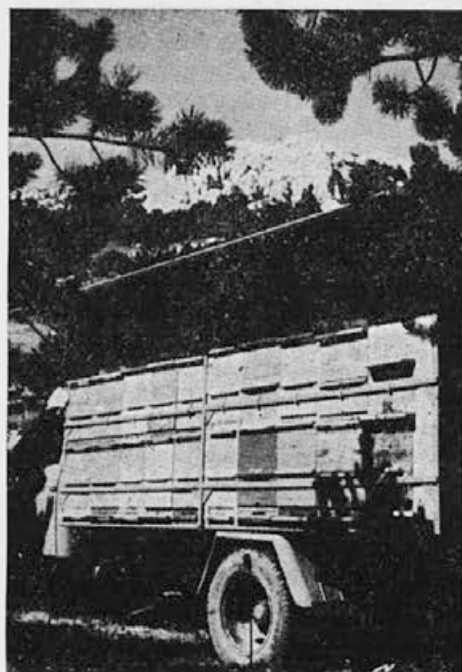
panoge ali panoge kmetijstva, ki so jo do zdaj, žal, vse prevečkrat prezrli.

O LANSKOLETNI ČEBELJI BERI

PROF. EDI SENEGAČNIK

Kar takoj ob začetku tega pisanja naj povem, da je bila bera lani srednje dobra. Če pa bi jo ocenjevali po nekem časopisnem poročilu, bi morala biti naravnost obilna. Tako smo lahko 12. avgusta 1982 brali v Delu Tanjugovo vest, »da je v obljubljeni deželi Liki spet pravi eldorado za čebele slovenskih čebelarjev. Tja so pripeljali okoli 2000 panjev na materino dušico, žepek in reso. Paša je zelo dobra in čebelarji pridno točijo.« Tako nekako je zvenelo to veselo sporočilo vsem slovenskim čebelarjem, zlasti pa prevaževalcem. V resnici pa je bilo popolnoma drugače. Lika ni še nikoli tako odpovedala kot letos in čebelarji, ki so imeli tam svoje čebele na paši, so zares točili, ampak ne iz panjev, pač pa vanje. Če so hoteli obdržati čebelje družine močne in zdrave, so jih morali krmiti. To je bilo nujno potrebno zdaj pred jesensko pašo. Družine bi sicer preveč oslabele, kar bi bilo naravnost usodno za prezimovanje. Marsikak prevaževalec je nasedel tej vesti in jo ubral s svojo živhaljo v Liko, ne da bi se prej sam prepričal o tamkajšnji paši. Ni treba posebej poudarjati, da taka selitev čebel več sto kilometrov danes ni prav nobena šala. Čebelar mora seči globoko v žep, da ne govorimo o številnih skrbeh, nepopisnih naporih in o neprijetnostih, ki preže na prevaževalca skoro na vsakem kilometru te dolge poti.

Za dobro obveščenost naših čebelarjev je skrbela Medexova pospeševalna služba. Njeni opazovalci so stalno poročali o medenju in včasih so bile številke o dnevni berah na

Prevozni čebelnjak Antona Šercerja iz Kočevja na žepkovi paši pod Platkom

nekaterih pasiščih kar preveč spodbudne in vabljive. Žal je pogosto posegla vmes višja sila, ki je izničila vse lepe napovedi. Že kratkotrajna ploha ali pa hladen veter sta pokvarila medenje. Varljiva hoja pa je le zvabila marsikaterega čebelarja k mnogo obetajoči pogrjnjeni mizici. Ko pa je nadobudni čebelar prepeljal tja svoje čebele, je bilo že konec bogate pojedine. Nekateri so poskušali tako srečo na več pasiščih, pa jim ni nikjer uspelo. So čebelarji, ki so se zakleli, da na hojo ne bodo več računali. Res je, na njej je letos le

malokomu uspelo, čeprav je ponekod bolj ali manj zamedila.

Lansko pomlad so imeli naši čebelarji kar lepe družine. Dobro so jim prezimile, čeprav se je marsikdo bal, da bi bilo po predlanski dobri gozdni paši lahko drugače. Spomnili so se na katastrofalna prezimovanja po dobrih hojevih pašah leta 1928, 1937, 1946 in 1962. Takrat je pri nas pomrlo več kot tri četrtine čebel. Vse kaže, da so si naši čebelarji to zapomnili in da so jih žalostne izkušnje naših čebelarskih prednikov dobro izučile. Zato so lani po končani gozdni paši še pravočasno začeli pripravljati čebelje družine za zimo. Iztočili so gozdni med iz plodišč in ga nadomestili s sladkorjem. Spet se je pokazalo, da čebele na sladkorju odlično prezimujejo. Tako so bili panji ob prvi pomladni paši živalni, potem pa so se ob cvetenju sadnega drevja kar lepo razvili. Že ob cvetenju borovnice in češenj se je zasvetila mlada medicina v satju. Kjer so čebelarji pomagali k boljšemu razvoju z dražilnim krmljenjem, je bilo kar veselje pogledati živalne panje.

Naša prva izdatna paša je na akaciji. Predlani je na Goriškem in Primorskem odpovedala, o čemer je že pisal inž. Šivic. Panji so dobili le po nekaj kilogramov. Vreme je pošteno ponagajalo, saj vemo, kako je nežna akacija občutljiva za medenje. Ko pa se je zvrnilo, je zacvetela v višjih legah in tam odlično zamedila, da so čebele do kraja napolnile medišča. Seveda so bili čebelarji, ki so prepeljali tja svoje panje, zelo zadovoljni. Prav tako so dobro odrezali tudi tisti, ki so izkoristili akacijevo pašo v Pomurju. Tam je akacija lani zelo dobro medila in čebelarji so lahko dobro točili. Zlasti so bili zadovoljni preváževalci, ki so s Primorskega prepeljali čebele v Pomurje, saj so imeli v panjih že nekaj kilogramov medu. Na

Primorskem je lani tudi lipa dobro medila in tudi v nekaterih drugih krajih po Sloveniji, kjer raste na večjih površinah. Lipi se je potem pridružila tudi smreka. Zamedila je skoro povsod in čebelarji so na njej vsaj enkrat točili. Rekord je imela lani Savinjska dolina, zlasti okolica Gornjega grada, kjer je zelo dobro medila. Tam so čebelarji na njej dvakrat ali celo trikrat točili. Smreka je medila tam tako trdovratno, da je ni moglo ustaviti tudi večdnevno deževje. Še pozno v juliju se je ponovno pojavilo medenje tudi v nižjih legah, vendar pa se je začela mana v satju strjevati. O hoji smo že govorili in povedali, da je le redkokdo točil. Čebele so ponekod le ujele nekaj kilogramov, vendar je bilo to vse premalo za dobro točenje.

Kostanjeva paša sodi prav gotovo med najpomembnejše, saj vemo, kako važna je za razvoj čebeljih družin in kako zlahten je tudi kostanjevec. Takrat obdari narava čebelje družine zadnjikrat pred pričetkom brezpašne dobe z obilico obnožine in medicine. Kakor navadno vsako leto je kostanj tudi lani nekajkrat opral dež sredi cvetenja. Seveda je to vplivalo na medenje, ki je kmalu prenehalo. Družine so nabrale kakih 8 do 10 kilogramov medu. Navadno nastopi po kostanjevi paši brezpašna doba. Lani pa jo je prekinjala občasna gozdna paša. Na njej pa so čebele, kot sem že omenil, bolj paberkovale kot nabirale.

Kako je z ajdo, že vemo. Skoro nikjer več je ne sejejo, le tu in tam smo lahko opazili kako njivico. Zanimivo pa je, da so lani zasejali z njo kar precejšnje površine v Beli krajini. Ko smo se na poti v Liko ustavili blizu Črnomlja ob cvetočih ajdovih njivah, je ajda lepo dišala in čebele so imele debele kapljice medicine v sebi. Podjetje Žito je namreč sklenilo

pogodbo z nekaterimi kmetijskimi združenji in kmetovalci za to kulturo in obljubilo zelo dobro odkupno ceno za ajdovo zrnje. Zanimivo je, da so menda tudi na pobudo tega podjetja začeli sejati ajdo v Slavoniji. Nekateri naši čebelarji, ki so pripeljali čebele na ajdovo pašo tja dol, so imeli srečo in so točili kar po kakih 10 kilogramov. Ajda torej le še medu in treba bo to novo seme preizkusiti tudi pri nas.

Nekako sredi avgusta je bila čebelarjska sezona pri kraju. Čebelarji so začeli krmiti, da bi matice čimbolj zalegle in bi čebelje družine zazimili s čim večjim številom mladih čebel. Začeli so tudi že krmiti, saj je treba do srede septembra manjkajočo zimsko zalogo že dodati.

Kako pa so se odrezali naši prevaževalci? Prva polovica leta tja do kostanjeve paše je bila zanje zelo ugodna. Repica je ponekod dobro medila in so na njej nekateri čebelarji dobro točili. Spet drugje pa so na njej nabrale le po nekaj kilogramov in večina naših prevaževalcev s to pašo ni bila zadovoljna. Bolj se je obnesla akacija, ki je zelo dobro medila zlasti v Podravini in tudi v Srbiji. V Mačvi, kjer doslej že deset let na njej ni bilo ničesar, so imeli izvrstno medenje in so dvakrat točili. Mana na hrastu se je pojavila v slavonskih gozdovih in dala nekaj kilogramov. Dež pa je prikinil medenje. Tudi z amorfo se je tako zgodilo. Kostanjeva paša je bila tudi v sosednji republici Hrvaški približno taka kot pri nas. Metvica na Lonjskem polju ni medila, čebele so brale bolj na beli deteljici kot na njej. Sončnica je letos popolnoma odpovedala. Nove vrste, o katerih smo že toliko pisali in jih hvalili glede medenja, so obobile in sredi cvetenja so jih morali škropiti. Zaradi tega so utrpeli čebelarji veliko škodo, saj so ponekod dobesedno

uničili vse pašne čebele. Kjer niso škropili, so nabrale po nekaj kilogramov. Vse kaže, da se našim prevaževalcem ne bo več splačalo voziti na tako tvegano pašo in to še tako daleč.

O paši v Liki smo že nekaj povedali. Letos ni dala skoro nič. Edino, kar so nabrale letos v okolici Klapavice, je bilo na lipici. Čebele so na tej paši res napolnile medišča, potem pa je bilo vsega konec. Huda suša je tako prizadela vegetacijo, da si materina dušica, resa in žepak niso več toliko opomogli, da bi zamedili. Čebele so sicer obletavale njihove cvetove, toda medičine skoro ni bilo nobene. Na materini dušici in resi so dobile nekaj kilogramov, matice pa so na tej paši zalegale in so se družine kar lepo razvile, tako da imajo za zimo dovolj mladih čebel. Ponekod je dež le osvežil žepak in po nepotrjenih izjavah so nekaterim čebelarjem čebele le napolnile medišča in so torej na žepku točili. Večina pa je odšla s te paše s praznimi panji. Zaradi velike suše tudi na dalmatinskih otokih ni bilo nobene paše na resi in drugih obmorskih rastlinah.

Naši čebelarji so torej pridelali dovolj žlahtnega medu, da so z njim lahko napolnili skoro vse svoje posode. Kooperanti so lahko izpolnili svoje obveznosti, drugi čebelarji pa so spravili med za svoje odjemalce. Večino našega kvalitetnega slovenskega medu izvozimo. Zanj dobimo lepe denarce v devizah in tako pripomoremo tudi mi k ugodnejši izvozni plačilni bilanci. Tako so postali tudi čebelarji pomemben dejavnik v današnjih stabilizacijskih prizadevanjih. Poleg vsega pa naš žlahtni slovenski med ni več cenjen samo kot zdravilo, ampak se vedo bolj uveljavlja kot pomemben del naše vsakdanje prehrane in tako tudi drugi čebelji pridelki. Práv zaradi tega je postalo naše čebelarstvo tako pomembna veja našega kmetij-

stva in gospodarstva, da njegove pomembnosti ne more nihče več zanikati.

Slovenski čebelarji smo z letošnjo sladko hero zadovoljni in si želimo vsaj take tudi prihodnje leto.

ZOŽEVANJE ČEBELJEGA GNEZDA POZIMI

IVAN KRAJNC

Ko smo pripravili čebelam potrebno zalogo hrane za zimo, se moramo odločiti, kako jih bomo zazimili. To storimo lahko na več načinov, in sicer:

1. Čebelje družine pustimo tako, kakor so bile poleti. Pri dobrih družinah v južnih krajih ob morju to ni slabo. Zaradi obilice dela sem tudi sam dolga leta tako ravnal, vendar sem ob tem načinu prezimovanja porabil dosti več hrane in čebele se hitro postarajo, zato je spomladanski razvoj bolj poven.

2. Mediščno satje odstranimo iz panjev in pokrijemo matične rešetke z lesenitnimi oziroma lesenimi vložki. Pri tem moramo matično mrežo odeti s papirjem, ki pokrije tudi zadnjo stran spodnjih vratc.

3. Čebelje družine prestavimo v medišča, mediščno satje pa damo v plodišče.

Kako se bo kdo odločil, je odvisno od različnih razmer. Primorci bodo verjetno ravnali drugače kot Notranjci. Odvisno je tudi od tega, koliko čebeljih družin ima čebelar in koliko časa. Važno je tudi, kakšne so čebelje družine in koliko zaloge hrane je na razpolago.

Znano je, da kranjič prezimi tudi s tremi kilogrami hrane, medtem ko znani ameriški velečebelar Mraz pušča čebeljim družinam do 30 kg hrane.

S poizkusi so v Nemčiji leta 1959 ugotovili, da zožene čebelje družine na 8 satov porabijo pozimi 1,5 do 2,2

kg hrane manj kakor čebelje družine v 12-satarjih. Šlueter, ki čebelarji na največjem čebelarstvu v Nemčiji v Ilertissenu, je s poizkusi z velikim številom čebeljih družin dokazal, da omogoča zoževanje izredno velike prihranke zimske zaloge hrane. Čebelje družine zožuje samo na 6 satov, velikih 40 × 20 cm. To stori s pregradno desko. Deske ob posegu ne zapre popolnoma. Čebele dokrmi, da imajo samo 6 kg zaloge. Ko temperatura pade in ko zahlaadi, deske popolnoma zapre, ker so medtem že vse čebele odšle v pregradni prostor. Ostali del panja zapolni s papirjem ali drugim materialom.

Če imajo čebele v panju razmetan med, kar pomeni, da je v panju zaloga hrane pičla, bo čebelar stisnil družino na 5 do 6 satov s pregradno desko. Preostali med bo odkril in to medeno satje dal na drugo stran pregradne deske. Še bolje je, da družino prestavi v medišče ob poljubni strani, spodaj v plodišča pa dá napol medeno satje izpod čebelje družine. V tem primeru ne sme pozabiti odmakniti matične rešetke od prednje stene panja za 1,5 do 2 cm. Matično rešetko naj pokrije z lesenitnim oziroma lesenim vložkom. Matično rešetko naj zavaruje z zagozdo. Ob tem ni nevarnosti, da bi matična mreža zlezla naprej do prednje stene in zaprla čebelam pot iz panja. To se dogaja posebeno tam, kjer ima čebelar debele blazine za odeti in z odpiranjem vrat kaj lahko potisne rešetko naprej. Nekateri čebelarji odpro zgornje žrelo, spodnjega pa zapro. To ni slabo, ven-

dar je treba paziti, da ob otoplitvi ne zagospodari v plodišču nad satjem večša. Če je še čas, dokrmi, če je to potrebno.

Z oženjem plodišča obvarujemo čebeljo družino in satje pred vlago in plesnijo.

Postopek, ki sem ga navedel, je priporočljiv za manjša čebelarstva, medtem ko bo večji čebelar za ta postopek jeseni imel premalo časa. Posebno mu bo primanjkovalo časa spomladi.

Sam prehajam v zadnjih letih na 9-satarje. Kmalu bom imel 70 let. Panje prevažam in dvigam večinoma sam z ženo, zato so mi 9-satarji lažji. In še nekaj. V teh čebeljih panjih se lahko čebelarji tudi z manj kvalitetnimi maticami. Tukaj opravi tudi starejša matica. Spomladi je v devetsatarju družina že zgodaj brez posebnih posegov pripravljena za bero. Devetsatar bere med že z akacije, medtem ko večji panji in še brez dobrih mladih matic brez čebelarjevih posegov ne morejo izkoristiti akacije, še manj pa bolj zgodnje repice in sadnega drevja. Dalje trdim, da v normalnih razmerah devetsatar redno nabere več kot 11-satar. Kontrola rojenja pa mi ne dela nobenih težav. Že po bradah lahko ugotovim, katera družina se pripravlja na roj, ker je na bradi dosti lenih čebel, ki grizejo okrog odprtine žrela z namero, da ga razširijo za izlet roja. Periodični desetdnevni pregledi kaj lahko ugotovijo, kje bo roj. Tako družino takoj ometem nazaj v panj na prazno satje in satnice. Vse zaleženo satje pa uporabim za rezervne družine ali pa matičnike podrem in dam satje v medišča šibkejših družin. S tem posegom je rojenja za to leto konec. Tako ometeni panj mi vedno dá neprimerno več medu kot vse druge družine v čebelnjaku.

Zdaj pojdemo nazaj na zazimljenje. Konec septembra iztočim med iz me-

dišča in plodišča. V plodišču pustim le pet satov medu, ki ga pomaknem na eno stran v panju tako, da ima prvi panj z desne strani satje levo, naslednji pa desno itd. tako, da se družine med seboj grejejo. Pozneje krmim še štirikrat (pred vsakim dimljenjem proti varoi) po 1 liter raztopine 1/1. Med je torej na eni strani in tam so tudi čebele. Medišča izpraznim. Satje hranim v suhi in temni kleti. Matično mrežo pokrijem z lesenitnimi vložki, na vrh pa dam še odejo z nekaj slojev papirja, ki sega nazaj do dna panja.

Sredi marca začnem krmiti tako, da dam čebelam dvakrat na teden po 1/2 litra raztopine 1/1. Ob slabih dneh dodam stimulans z dodatkom kvasa.

Če ne bi tako ravnal, bi družine sedele po vseh satih v plodišču. Poraba bi bila večja in vlaga bi bolj vdiralala v panj. Pri velikem številu panjev se prihrani dosti medu in čebelarjenje je bolj rentabilno.

Ta način dela mi ustreza posebno zato, ker zdaj, ko sem v pokoju, bolj utegnem. Seveda bo mlad čebelar, ki čebelarji z amerikanci, ravnal drugače. Na take prihranke ne bo gledal, ker bo z avtomatskim krmljenjem, to je z velikimi zalogami hrane, dosegal večje pridelke, ker bodo družine močnejše. Sam pa s še preostalimi LR panji, ki jih nisem prodal (imam jih za poizkuse), ravnam tako, da prezimujem v zgornji nakladi z zimsko zalogo hrane na eni strani naklade. Polprazno satje z medom pa dam v spodnjo naklado na stran pod čebeljo družino. Vse naklade pa imajo vso zimo odprte luknje in žrelo.

Prednost zoževanja gnezda nam najbolj dokazujejo kranjiči koši, ki so zgoraj ožji, z največ 6 do 7 satov. V Severni Afriki na Atlasu je najti napol odprte čeri, v katerih so naseljene divje čebele. Gnezda vise v vrstah kot lastovičja gnezda. Tudi sto rojev je baje v taki

skali. Srednji sati vise navzdol do 80 cm dolžine in do 40 cm širine.

Tako zožena in toplo zapazena družina z veliko verjetnostjo laže preživi

v še tako ostri zimi. Nobenemu od nas čebelarjev ni vseeno, ali spomladi vse čebele preživijo ali če je izguba celo do 20 %.

O PRŠIČAVOSTI NA SPLOH

(Posvetovanje — Ljubljana 1982)

DIPL. VET. VLASTA JENCIC

Čebelarstvu kot pomembni veji kmetijstva smo ne le zaradi čebeljih pridelkov ampak tudi zaradi opravevanja kmetijskih kultur dolžni posebno pozornost. Še zlasti moramo preprečevati širjenje čebeljih bolezni. Vse intenzivnejše čebelarjenje, vse manjše geografske razdalje spričo sodobnih transportnih sredstev in višjega standarda in spreminjanje klime prinašajo s seboj možnost širjenja že znanih čebeljih bolezni, pa tudi povsem novih.

V tem sestavku bom obravnavala parazitarne bolezni, ki jih povzročajo pršice. Pršic je v panju izredno velik vrst; precej od teh sploh ni nevarnih za čebeljo družino. Za nekatere niti ne vemo, ali so škodljive ali ne;

spet druge pa so kar precej nevarne in zlasti v vzhodnem svetu predstavljajo resen problem v čebelarstvu. Na srečo se jih večina v Evropi še ni pojavila, obstaja pa nenehna nevarnost, da se bodo, posebno še, če upoštevamo možnost adaptiranja pršic z indijske čebele na našo, kot se je zgodilo z *Varroo jacobsoni*.

Najdlje in najbolj je znana pršica *Acarapis woodi*, ki povzroča pršičavost. Prvič so jo ugotovili leta 1904 v Angliji na otoku Wightu, pri nas pa leta 1954 na meji Jugoslavije z Avstrijo, kar je med čebelarji povzročilo kar precejšen preplah. Dobro poznavanje bolezni in povzročitelja, pravilno odbiranje vzorcev za preiskavo — mrtvice, pobrane po čistilnih izletih pred čebelnjakom — izdelana laboratorijska diagnostika, veterinarsko sanitarni ukrepi in uspešno zdravljenje so pripomogli, da danes ta bolezen skoraj več ne pomeni resnejših težav.

Poznani so še drugi *Acarapisi*, ki za razliko od *Acarapis woodi* živijo in se razmnožujejo zunaj čebeljega telesa in le na mladih čebelah. To so *Acarapis externus*, *Acarapis dorsalis* in *Acarapis vagans*. Te pršice predstavljajo zlasti v državah, kjer *Acarapis woodi* niso ugotovili, npr. v Ameriki, kar hude nevšečnosti. Te pršice pa so tudi v Evropi, zato bi bilo primerno, da bi jih začeli ugotavljati tudi pri nas.

Med pršice sodi tudi *Varroa jacobsoni*, povzročiteljica varoze. Opisali

so jo že leta 1904; na medonosni čebeli pa so jo ugotovili 1976, leta 1980 pa v Sloveniji, kjer se širi kot požar. Ker za zdaj še ni učinkovitega zdravila, lahko pričakujemo, da se bo razširila prav povsod. Glede na to, da zdravljenje za zdaj še ni uspešno, je zgodnje odkrivanje varoze izredno pomembno. Če bolezen pravočasno odkrijemo, torej še v prvem letu okužbe, lahko preprečimo širjenje boleznih in gospodarsko škodo, ki jo povzroča.

Zelo podoben *Varroi jacobsoni* je parazit *Tropilaelaps Clarea*. Prvič so opisali zajedavca leta 1961, ko so ga našli pri poljskih podganah, ki so gnezstile v bližini čebelnjaka. Že dve leti kasneje so ga odkrili na medonosnih čebelah in čebelah velikanah v Hongkongu, Malaji, Indoneziji, Kitajski in Indiji. Pri veliko slabši okužbi kot pri varozi družine že odmirajo. To torej pomeni, da je parazit *Tropilaelaps Clarea* še veliko nevarnejši kot *Varroa jacobsoni*. Zelo podobni *Varroi jacobsoni* so tudi paraziti *Neocyphalaelaps indica* v Indiji, *Afrocyphalaelaps* v Afriki in *Edbarellus tongahus* v Togu. Močno podobna *Varroi jacobsoni* je tudi *Euvarroa sinhai*. Njena biologija je zelo podobna *Varroi jacobsoni* in je zato upravičena bojazen, da se bo adaptirala na *Apis mellifera* enako uspešno, kot se je *Varroa jacobsoni*.

Pršica *Pyemotes ventricosus* povzroča obolenje zalege, imenovano piemotoza, in se pojavlja tudi v Evropi.

Piemotoza je po videzu podobna pohlevni gnilobi čebelje zalege in je zato vsaka pohlevna gniloba čebelje zalege sumljiva tudi na piemotozo. Pršica *Pyemotes ventricosus* pa je patogena tudi za toplokrvne živali in celo za človeka. Torej je povzročiteljica zoonoze.

Tudi pri nas so nekateri nepojasnjeni primeri bolezni odraslih čebel in čebelje zalege. Ker pa so, kot sledi iz zgoraj navednega, lahko vzrok nekaterim obolenjem tudi pršice, ki jih pri nas kakor tudi drugod po svetu vseh še ne ugotavljamo, smo mnenja, da je zadnji čas za to, da začnemo pripravljati in izdelovati metode za ugotavljanje tudi teh pršic. Potrebno pa bo izdelati terenske in laboratorijske metode. Zato vas prosimo, da nam dostavljate vzorce spremenjene čebelje zalege tako zapakirane, da povzročitelji ostanejo tam, kjer so bili tedaj, ko ste vzorce jemali. Enak način pripravljanja in pošiljanja velja tudi za vzorce odraslih čebel.

Na koncu pa prosim, da mi vsa čebelarstva pošljejo podatke o številu čebelarstev z njihovega območja (članov in nečlanov). Potrebujem jih za pripravo in izdelavo magistrske naloge s področja pršičavosti. Za prijaznost se vam vnaprej zahvaljujem!

Podatke pošljite na naslov:

Vlasta Jenčič, Univerza Edvarda Kardelja, VTOZD za veterinarstvo, Gerbičeva 60, Ljubljana

---

OBVESTILO

Čebelarstva družstva obveščamo, da se lahko s predstavnikom tovarne CIBA-GEIGY za Jugoslavijo tov. Pavlom Deuom (telefon 061-555 850) dogovorijo za predavanja o varozi in zdravljenju te bolezni z novim preparatom omenjene tovarne. Predavatelj spremlja predavanje z diapozitivi, ki so bili prikazani na letošnjem VII. Posvetovanju v Ljubljani.

ZČDS — Komisija za izobraževanje

LANSKI OBRAČUN NAJ BO VODILO PRI NAČRTOVANJU ZA LETO 1983

LOJZE KASTELIC

Pridelovanje čebeljih pridelkov je tako močno odvisno od naravnih okoliščin, da je načrtovanje količin močno tvegano in kot tako brez prave koristi. Izjema je le pridelovanje posebnih čebeljih pridelkov, kot so matični mleček, cvetni prah, zadela vina, strup ipd. Te pridelke lahko pridelujemo tudi po vnaprej zastavljenem količinskem načrtu, vendar so količine omejene na dogovorjen odkup pri odkupni oziroma predelovalni delovni organizaciji.

Pridelovanje posebnih čebeljih pridelkov potemtakem lahko načrtujemo le v skladu s potrebami odkupa, ki pa bo po vsej verjetnosti zaradi zmanjšane kupne moči porabnikov v l. 1983 manjši. Tudi na izvoz ne moremo veliko računati, kajti naše pridelovanje posebnih čebeljih pridelkov je dražje kot drugod po svetu. Tako ne moremo biti konkurenčni na svetovnem tržišču, ki je preplavljeno s temi pridelki po polovico nižji ceni. Pridelovanje posebnih čebeljih pridelkov v l. 1983 po vsej verjetnosti ne bo preseglo naših predelovalnih zmogljivosti.

Po drugi strani pa lahko pričakujemo, da se bo popraševanje po medu in vosku v l. 1983 močno povečalo. Uvoz, s katerim smo doslej zadovoljevali naše potrebe, najbrž ne bo več mogoč in tako bo domača poraba vezana na domač pridelek. Žal pa — kot rečeno — tega pridelka ne moremo količinsko načrtovati. Delno se sicer lahko opremo na zaporedje medenih letin, oziroma izdatnost določenih paš po verjetnostnem računu, delno tudi na prognozo naših strokovnjakov, zlasti pri gozdnem medenju, vendar smo lahko prepričani, da

bo imela muhavost prirode pri letini zadnjo besedo.

Pri načrtovanju pridelovanja medu bo najbolje, da se držimo starega čebelarskega pravila, ki pravi, da delajmo tako, kot da se bo med cedil iz vsake bilke, pripravljeni pa bodimo, kot da bo treba vse leto pitati. Z drugimi besedami: naše čebele morajo biti vse leto pripravljene, da bi lahko maksimalno izkoristile sleherno morebitno pašo.

Tako pripravljenost čebel bomo dosegli in med sezono vzdrževali le, če bomo imeli zdrave čebele, močne družine in panje na pravem mestu. V načrt čebelarjenja za l. 1983 moramo torej vnesti vsa tista opravila, ki bodo zanesljivo jamstvo, da bomo to dosegli. Pri tem pa naj nas vodijo izkušnje in spoznanja iz preteklega leta.

Pri skrbi za zdravje čebel nam bo dobrodošlo spoznanje, da se da bolezen varozo, ki je grozila, da bo uničila naše čebele, obrzdati na raven gospodarskega čebelarjenja. Nismo pa bolezní še ukrotili, zato moramo biti pripravljene, da se tudi v l. 1983 spoprimeemo z njo in jo krotimo prav tako, kot smo jo doslej. Rednih pregledov trotovske zalege v gradilnikih in občasnih dimljenj nikakor ne smemo opustiti.

V l. 1982 se je po naših čebelnjakih močno razbohotila druga, nič manj nevarna bolezen, kuga čebelje zalege. Ponekod je že zavzela grozeče razsežnosti in bojazen, da se bo prikradla tudi v naš čebelnjak, je več kot upravičena. Zato bomo morali biti na to bolezen v l. 1983 zelo pozorni. Že

(nadaljevanje na str. 17)

hp**medex**

ljublana, jugoslavija

bilten

letnik IX
leto 1983
številka 1

TEŽIŠČE INVESTICIJ MORA BITI V ŠIRJENJU OSNOVNE KMETIJSKE PRIDELAVE

V letu 1983 kakor tudi v naslednjih letih bo hitrejšo povečevanje pridelovanja hrane — v našem primeru čebeljih pridelkov — temeljni cilj in proces za nadaljnji razvoj pridelave teh izdelkov v preparate apiterapije. Z uresničevanjem tega cilja bomo lahko ugodili nenehno rastočemu povpraševanju domačega prebivalstva po medu in drugih čebelarških izdelkih. Dokončno bi odpravili uvoz medu, povečali pa njegov izvoz, predvsem pa izvoz izdelkov apiterapije na konvertibilno področje.

Znano je, da nimamo družbenih organizacij v osnovni pridelavi v čebelarstvu, zato je povezovanje, oz. združevanje z združenimi čebelarji oziroma kooperanti edina pot za zagotovitev večje surovinske baze, ki jo potrebujemo v naslednjih letih. Naša delovna organizacija se zaveda, kako izjemno pomemben je večji pridelek surovin, zato že več kot 10 let aktivno deluje pri združevanju čebelarjev v organizirano pridelavo. Zelo velik napredek na tem področju smo dosegli v zadnjih treh letih, tako da bo-

mo že v tem letu dobili nad 50% medu v tej organizirani kooperacijski pridelavi. Se več. Nekatero druge pridelke bomo pridelali v količinah, ki so večje od trenutnih letnih potreb.

Prav zdaj je čas, da doma v Sloveniji oz. v Jugoslaviji aktiviramo čimveč čebelarjev, ki jim bo čebelarjenje predstavljalo osnovni vir dohodka, ki bodo združeni pri nas kot delavci na domu ali kmetijski zavarovanci. V tem primeru vsak posameznik izbere obliko sodelovanja. Znano je, da za zdaj kmetijski zavarovanci glede pravic še niso povsem izenačeni z drugimi delavci v združenem delu. Zato se nekateri čebelarji raje vključijo kot delavci na domu, ker imajo povsem enake pravice iz zavarovanja kot vsi drugi delavci v združenem delu. Res je bilo že večkrat poudarjeno, da je treba kmetijskim zavarovancem zagotoviti povsem enake pravice glede socialnega zavarovanja, vendar zaradi težkih gospodarskih razmer, v katerih je naša družba, verjetno še nekaj let ne bo mogoče zbrati manjkajočih finančnih sredstev za pokrivanje prispevkov kmetijskih zavarovancev.

Največji je delež tistih čebelarjev, katerim čebelarstvo ne predstavlja osnovnega vira dohodka, pač pa dodatni vir, in se vključujejo v našo delovno organizacijo v dolgoročno kooperacijsko sodelovanje. Najkrajši rok sodelovanja je 5. let.

V tekočem letu predvidevamo izjemen porast vseh oblik vključevanja čebelarjev v našo delovno organizacijo, saj jim ponujamo zelo dobre kreditne pogoje za nakup panjev, točil in drugega reprodukcijskega materiala, redno preskrbo s satnicami, sladkorjem in drugimi potrebščinami, dajemo brezplačno zdravstveno varstvo čebel, brezplačno strokovno usposabljanje in še vrsto drugih ugodnosti. Prepričani smo, da bo v tem letu in tudi v naslednjih vse več sredstev za naložbe v razvoj kmetijstva — v našem primeru čebelarstva. Za osnovno pridelavo čebeljih pridelkov moramo zagotoviti toliko sredstev, da bomo lahko vsakemu delavcu kooperantu ponudili ustrezne kredite. Prepričan sem, da bo končno tudi naša družbena skupnost ugotovila nujnost večjega vlaganja v osnovno kmetijsko pridelavo, česar pa žal do zdaj še ni. Le ustrezne investicije bodo odigrale odločilno vlogo pri nadaljnji razvojni strategiji za povečanje pridelave hrane in s tem tudi njenega odločilnega vpliva

na stabilizacijo celotnega gospodarstva. Sistem povečane pridelave mora temeljiti na samoupravnem združevanju dela in sredstev, združenega dela in čebelarjev, kot je zasnovan v naših samoupravnih aktih, katere bo treba seveda še izpopolnjevati.

Zelo pomembno je tudi uvajanje sodobne tehnologije v čebelarstvo, saj s tem občutno povečamo uspešnost in pridelke, porabimo manj časa za posamezno enoto, kar je posledica tehnoloških izboljšav in rezultira v boljših učinkih.

Na področju uvajanja nove tehnologije si prizadevamo, da v okviru realnih možnosti vključujemo v naš program vse nove dosežke pri orodju oziroma potrebščinah, ki jih imajo čebelarji v razvitih industrijskih državah.

Posebej žgoč problem predstavlja izobraževanje mladih čebelarjev. Praktično v Sloveniji niti v Jugoslaviji nimamo nobene čebelarske šole. Niti zdaj, ko imamo usmerjeno izobraževanje, nas niso upoštevali kot pomembno kmetijsko dejavnost. Tudi na področju izobraževanja je treba narediti korenit premik, ker vsi vemo, da so le dobro izobraženi delavci sposobni dosegati dobre rezultate. Imamo veliko šol in fakultet za kmetijstvo, vendar, kot že rečeno, je čebelarstvo praktično pozabljeno kot dejavnost, ki tudi potrebuje ustrezno šolo oziroma usposabljanje. Danes čebelarjenje ni več samo pridelovanje medu; poklicni čebelar mora poznati tehnologijo pridelovanja cvetnega prahu, matičnega mlečka in propolisa, skratka, usposobljen mora biti tudi za uporabo sodobne tehnologije in imeti osnovno znanje o čebeljih boleznih in zatiranju le-teh.

Povečano vključevanje čebelarjev v organizirano pridelavo pomeni tudi povečane možnosti izvoza čebeljih pridelkov. Prav povečanemu izvozu moramo v naslednjih letih dati prednost. Zavedamo se velikih obveznosti, ki jih ima naša družba z odplačevanjem dolgov v tujini. Te obveznosti pa bomo lahko poravnali le s povečanjem izvoza na konvertibilno področje.

Naša delovna organizacija je že v preteklih letih dosegala dobre rezultate pri izvozu, vendar moramo v letošnjem letu oziroma v prihodnje še veliko bolj povečati izvoz in s tem tudi prispevati naš delež k stabilizaciji gospodarstva kot temeljnega pogoja nadaljnji razvoj naše samoupravne družbe.

SLOVENSKI ČEBELAR

GLASILO ČEBELARSKIH ORGANIZACIJ SLOVENIJE

LXXXIV. LETNIK

Glavni urednik

Janez Mihelič prof.

Odgovorni urednik

Dušan Švara

Izdaja Zveza čebelarских друštev Slovenije

Tiska tiskarna Tone Tomšič

Ljubljana 1982

KAZALO

Anžel Rudi:		Prešane ali vlivane satnice	53
Večnamenska podnica	80	AŽ panj po sedemdesetih letih	
Čebelarjenje z dvetretjinskimi		uveljavljanja	97
nakladami in z uporabo visoke		Pridelovanje čebeljega strupa	174
večnamenske podnice	257	Smo pri ajdi zanemarili pravo-	
Babnik inž. Jože:		časnost?	209
Slabe čebelje družine — slabiči	105	Izkoriščanje čebeljih paš v Dal-	
Belčič Josip:		maciji	226
S čebelami skozi življenje	25, 56	Kolenc Franc:	
Boršoš Ištvan:		Čebelarjeva opravila po mesecih	
Kako danes čebelarijo na Mad-		5, 36, 69, 102, 135, 167, 197, 228, 259,	
žarskem	46	293, 327	
Bregar Jože:		Konstantin Radoslav:	
Ob sedmem posvetovanju o so-		Z mitraljezom ob panju	151
dobnem čebelarstvu	289	Kopitar Metod:	
Debelak inž. Marjan:		Program tečajev za čebelarske	
Nov način čebelarjenja z AŽ pa-		preglednike v SRS	296
nji	275	Kosi Ludvik:	
»Panjska vojna«	332	Pomembno medovito drevo me-	
Draginčič Aleksander:		hurnik	308
Posvetovanje o organiziranju		Krajnc Ivan:	
splošne akcije za boj proti varozi		Facelija medovita in silazna rast-	
v Jugoslaviji	214	lina	11
Fabjan Anton:		Nov način zatiranja varoze	84
Čebele in elektronika	150	Kuk Anton:	
Sodobno pridobivanje čebeljega		Moje izkušnje z varozo	143
strupa	231	Kulinčević dr. Jovan:	
Grabrijan Jože:		Dosežki v genetiki in selekciji	
O lanski čebelji letini na Kočev-		čebel	129
skem	54	Ličen Lojze:	
Čebelarstvo v Liki	339	Naši znani čebelarji	72
Grajš Ivan:		O varozi na ožjem Goriškem	117
Naši znani čebelarji	41	Maver Stanko:	
Grobov O. F.:		Predpisi naj bi upoštevali raz-	
Timol — preparat s širokim spek-		mere	107
trom učinkovanja	77	Medved Dušan:	
Hribar Jože:		Proslava 100-letnice »Pčele« in	
Dražilno krmljenje čebel	87	čebelarstvo posvetovanje v Zagre-	
K izboljšanju čebelje paše	111	bu	39
Ilija Alojz:		Nekaj misli z letošnje čebelarske	
Pismo iz Venezuele	12	razstave v Ljubljani	321
Kastelic Alojz:		Mencej Martin:	
XXVIII. mednarodni kongres če-		Peto republiško rečanje in tek-	
belarjev v Mehiki	3	movanje bo letos v Novem mestu	88
O afriških čebelah še z druge plati	38	Samo čebelarjeva prizadevnost ni	
		dovolj za napredek v čebelarstvu	183
		Dolenjska hoče nadaljevati svojo	
		bogato čebelarstvo preteklost	193

Na rob letošnjega srečanja mladih čebelarjev	241	Rozman Anton: Čebelarjenje v nizkih nakladah	170
Ob objavljenih tekstih z devetega kongresa jugoslovanskih čebelarjev	279	Senegačnik prof. Edi: Kako smo čebelarili v preteklem letu	8
Trgovina s kranjsko čebelo včeraj in danes	305	Pravočasno poskrbimo za zamenjavo matic	205
Na šestini zemeljske oble so raronizirali čebelje pasme	309	Šivic Franc: Izšla je nova Belčičeva knjiga	13
Za prognoziranje gozdnega medenja je treba poznati in upoštevati tudi sovražnike povzročiteljev mane	345	Tri nove serije diapozitivov	58
Mihelič Janez: VI. Posvetovanje je tudi letos dosseglo svoj namen	33	Nekaj vtisov z letošnje razstave v Polju	65
Novejša oprema v čebelarstvu	48	Čebelja paša na krmnih in industrijskih rastlinah	173
XXXI. redni letni občni zbor ZČDS	161	Zanimivo srečanje	148
Šesti čebelarški sejem v Somboru	281	O letošnji paši na Goriškem	271
Madžarsko čebelarstvo in kongres Apimondije	340	Čebelarstvo je njegov poklic	299
Nared Tone: Vse pa le ni črno	118	Škof Tone: Naši znani čebelarji	15
Nitschman dr. J: Kako se čebele sporazumevajo s pomočjo feromonov	343	Skufca Franc: Naši znani čebelarji	113
Pavlin Mirko: Naši znani čebelarji	138	Štemberger Ivan: Sposobnost in vzdržljivost dobre matice	27
Pirš Edvald: In spet so zašumeli	330	Tomašič dr. Armin: Preparati novomeške Krke, namenjeni za čebelarstvo	302
Račič Slavka: Naši znani čebelarji	211	Valdhiter Ivan: Bridka izkušnja	182
Relič Branko: Moj način čebelarjenja	50, 75	Vardjan Franc: Materina dušica — odlična čebelja paša	28
Ali smo storili vse za uspešno prezimovanje čebel	273	Inkarnatke je vedno manj	152
Bližje Farrarjevemu panju	232	Čebelja paša ob poteh in brežinah	235
Republiška veterinarska uprava: Obvezno strokovno navodilo	177	Vaupotič Darja: Dr. Filip Terč prvi apiterapevt v srednji Evropi	243
Rihar dr. Jože: O trotovini in gradilniku	200	Veskovič Božidar: Zakaj čebelarstvo v SFRJ zaostaja za drugimi kmetijskimi panogami	18
Prispevek k čebelarjenju v nakladnih panjih	262	Vidmar Magdalena: Preprečevanje hude gnilobe čebelje zalege	337
Rotar Jože: Še o paši na regratu	86	Zalokar Marjan: Vzreja matic in biološko zdravljenje čebel	237
O prestavljanju, panjih in pašah	183, 218, 246		
Sedmak Tone: Kuhanje in prešanje voščin z elektroavtomatsko prešo	82		

IZKUSNJE NAŠIH ČEBELARJEV

Bukovšek Alojz ml.:
Ali nam bo uspelo zatirati varozo
brez medikamentov 216

Grabrijan Jože:
O letošnji paši na Kočevskem 347

Janžekovič J.:
Zgodbe o matičah 311

Ocvirk Franc:
Mravlje 245
Pravilnik o izkoriščanju čebelje
paše 220

Valdhiter Ivan:
Panji, panji 346
Propaganda za čebelarstvo 346

ZA ČEBELARSKE KROŽKE

Batagelj Franci:
V čebelarskem krožku 157

Bregar Jože:
Izrabili bomo doseganje izkušnje 30
Spet se bomo srečali in tekmovali 313

Cernigoj Beti:
Kako sem začel čebelariti 157

Hribernik Boštjan:
Krožek mladih čebelarjev 125

Jerina Matej:
Rad bi postal čebelar 92

Krožkarji OŠ Smast smo sodelovali
na občnem zboru ČD Tolmin 61

Mencej Martin:
Mentorji čebelarskih krožkov go-
vorijo o usposabljanju mladine
za čebelarstvo 155
Naš čebelarski krožek 63
O delu, načrtih, uspehih čebelar-
skega krožka na OŠ Kobarid 61

Simonič Katja:
Sprejeli smo nove člane 93
Pripravimo se na peto republi-
ško srečanje in tekmovanje mla-
dih čebelarjev v Novem mestu 113

Štante Matija:
Poročilo ČK OŠ Franja Vrumčca 124

Tinta Venče:
Čebelarski krožki na Tolminskem 92

Veselič Peter:
Mladi čebelarji iz Kočevja 248

Volčjak Jože:
Letošnje čebelarsko leto v to-
varni Krka 31

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

Seja predsedstva Zveze čebelarskih
organizacij Jugoslavije 60

Sirk Dušan:
S seje IO ZČDS 89

Mencej Martin:
Priročnik za čebelarske začetnike
spet na voljo 91

Rozman Ciril:
Programska konferenca ČD Pod-
nart-Kropa 91

Vute Mirko:
Razstava ČD Selnica ob Dravi 121

Majcenovič Franjo:
Čebelarska noč 122

Kočevar Jože:
Čebelarska razstava v Semiču 153
S prve seje IO ZČDS 189
Z druge seje IO ZČDS 249
Pravilnik o pogojih za vzrejo in
promet čebeljih matic 250
Josip Pavletič — devetdesetletnik 253
Zapisnik s seje SPOJ v Beogradu 282

Bražević Jordan:
Čebelarji blejske družine skrbi-
mo za svoje izobraževanje 284

Mižigoj Aleš dipl. oec.:
V spomin na pionirja apiterapije 285

Bratina Radovan:
Tridesetletnica ČD Postojna in
razvitje prapora 315

Prepričan sem, da bodo čebelarji z velikim razumevanjem prispevali svoj delež k stabilizaciji in se vključevali v organizirano pridelavo v naši delovni organizaciji.

Vsem čebelarjem želimo uspešno in medeno leto 1983.

Glavni direktor hp Medex
Aleš Mižigoj, dipl. oec.

DELO PRI PRIPRAVI NOVEGA PRAVILNIKA O KVALITETI MEDU IN DRUGIH ČEBELJIH PRIDELKOV

Na IX. kongresu čebelarjev Jugoslavije leta 1979 v Osijeku so že dali pobudo, da bi jugoslovanski pravilnik, ki določa kvaliteto medu, dopolnila in uskladila s pravilniki o kvaliteti medu drugih evropskih držav. Lansko leto je zvezni zavod za standardizacijo, kot pristojni organ, sprožil postopek za revizijo obstoječega pravilnika. Tako so imenovali delovno skupino, sestavljeno iz predstavnikov zveznega zavoda za standardizacijo, SPOJ-a, zveznega komiteja za kmetijstvo, zavoda za zdravstveno varstvo, gospodarske zbornice Jugoslavije, potrošniškega centra, kakor tudi strokovnih delavcev delovnih organizacij, ki čebelje pridelke odkupujejo in jih potem predelujejo za prodajo.

Delovna skupina se je že v začetku dogovorila, da bodo pripravili popolnoma nov pravilnik o kvaliteti medu in drugih čebeljih pridelkih. Tako bi med izvzeli od sedaj obstoječega pravilnika o kvaliteti masti in olj rastlinskega izvora, margarine, majoneze, sladkorjev in drugih saharidov, konditorskih izdelkov, medu, kakavovih izdelkov in izdelkov, podobnih čokoladi (Uradni list SFRJ, št. 19/63 z vsemi dopolnitvami).

— Osnova za delo je bil evropski regionalni standard; delovna skupina se je tako odločila, da predlaga v osnutek novega pravilnika naslednje pomembnejše spremembe.

— Prodajali naj bi lahko tudi kristaliziran med, kar sedanji pravilnik ne dovoljuje. Znano je, da je kristalizacija medu naraven pojav; nastaja zaradi kristalizacije glukoze (grozdnega sladkorja), ki je sestavni del medu. Bistveno pri tem je, da med zaradi kristalizacije sicer menja videz, toda kemijska sestava ostane nespremenjena in s tem tudi kvaliteta medu. Prav tako kakor so barva, vonj in okus medu različni in so odvisni od njegovega izvora, je tudi hitrost kristalizacije za vsako vrsto medu različna in je odvisna od razmerja posameznih vrst sladkorja v medu (glukoza proti fruktozi).

— Kvaliteta medu naj bi bila zagotovljena še z dvema novima pogojema, in sicer: vsebnost HMF (hidroksimetilfurfurool) v medu naj ne bi bila večja kot 40 mg/kg in aktivnost diastaze naj ne bi bila manjša kot 8.

Znano je, da vsebuje med prirodne fermente invertazo in diastazo, ki se pri pregrevanju in napačnem skladiščenju (daljši čas nad 20°C) medu, uničujejo. Prav tako lahko zaradi nepravilnega manipuliranja z medom nastane v medu spojina 5-hidroksimetilfurfurool, ki jo na kratko označujemo kar HMF.

Predvsem se izredno hitro poveča HMF faktor medu, katerega pri topljenju segrevamo nad 45°C in pri direktnem topljenju nad odprtim ognjem ali špiralo. Tak med ni več primeren za ljudsko prehrano; uporabljamo ga lahko samo v konditorstvu. Tako lahko z merjenjem aktivnosti in vsebnosti HMF-a določamo kvaliteto medu.

— Dovoljena vsebnost saharoze za cvetlični med naj bi bila do 5,5%, za žajbljev in rožmarinov med do 8%, za akacijev, sivkin in gozdni med pa do 10%; vsebnost vode pa naj ne bi presežala 21%. Do teh sprememb je prišlo na podlagi izkustvenih rezultatov o vsebnosti saharoze posameznih sort medu.

— Predlagali so klasifikacijo »med za predelavo« v industrijske namene, to je medu, ki bi vseboval do 2% več saharoze, kot je dovoljeno za med, primeren za ljudsko prehrano in do 25% vode.

Znano je, da vsebuje nektar, ki ga čebele nabirajo, predvsem saharozo; čebele jo s pomočjo lastnega fermenta invertaze razgradijo v enostavne sladkorje: glukozo in fruktozo. Ob obilnih berah pa čebele težko predelajo tako velike količine saharoze, tako da vsebuje tak med več saharoze, kakor tudi vode, saj ob pospešenem točenju med ne more dozoreti v panju. Tak med naj bi uporabljali v živilski industriji za predelavo; predvsem v konditorstvu. Glede na povečano količino saharoze in

vode v medu bi konditorskemu izdelku lahko dodali manj saharoznega sirupa.

Osnutek pravilnika pa za razliko od prejšnjega obravnava tudi norme, ki določajo kvaliteto drugih čebeljih izdelkov:

— Matični mleček naj bi vseboval vsaj 30% suhe snovi in najmanj 11% beljakovin.

— Cvetni prah naj ne bi vseboval več kot 8% vlage (zaradi možnosti kvara). Ne sme vsebovati insektov ali delov insektov, zalege, plesni, kvasovk in

drugih strupenih snovi oziroma insekticidov.

— Surovi propolis mora vsebovati vsaj 35% snovi. Ne sme vsebovati katrana in spojin, podobnih katranu, kakor tudi mehanskih nečistoč in ostankov čebel.

Delo skupine je praktično končano in osnutek pravilnika bodo dali v javno razpravo.

DE — Skupne službe
Razvojni oddelek
dipl. inž. Vera Vukmirović

PANJSKI VLOŽEK PROTI VAROZI

Veliko zanimanje čebelarjev za vse oblike zatiranja varoze nas je vzpodbudilo, da smo začeli izdelovati vložka za AŽ in LR panje. AŽ vložek položimo na dno panja, LR vložek pa med podnico in naklado. Pri AŽ vložku je mreža pritrjena na zgornjem delu okvirja, stranski letvici pa preprečujeta, da bi okvir zaprl žrelo panja. Pri LR vložku je mreža pritrjena na spodnjem delu satnika, žrelo pa je napravljeno v stranicah satnika, (skica).

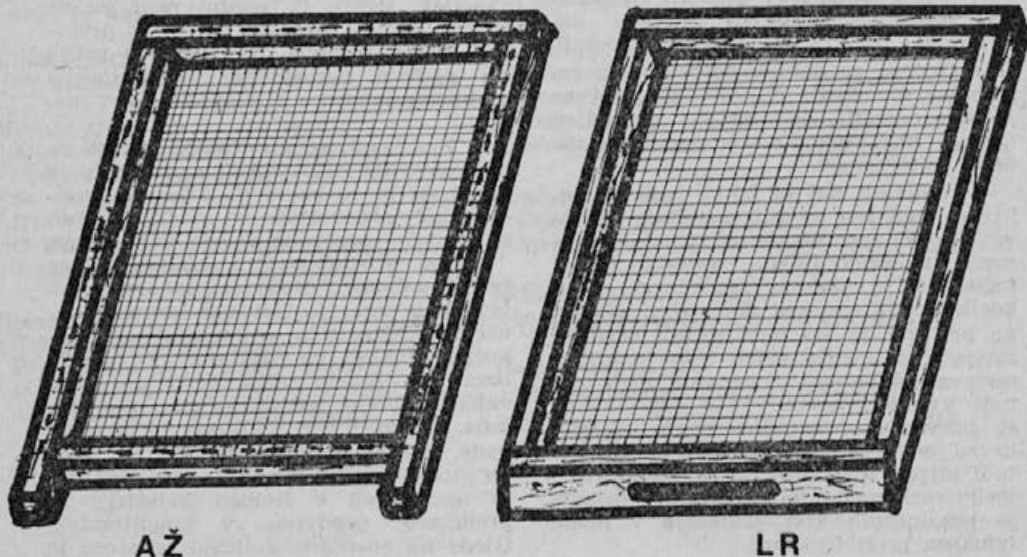
Vložek predstavlja mehansko past za zajedavce (varoo in čebeljo uš). Ob uporabi akaricidov odpadejo zajedavci od čebel na namaščen papir, ki ga položimo pod vložek, mreža pa preprečuje, da bi čebele prišle v dotik z zajedavci. Nekateri akaricidi namreč va-

roo samo omamijo in postane po določenem času ponovno aktivna.

Vložek pa ni koristen samo ob zdravljenju, temveč vso aktivno sezono, saj odpadajo zajedavci ves čas, posebno pa tedaj, ko postane čebelja družina bolj aktivna (dobra paša, dimljenje ob pregledu, točenje, prevoz ipd). Po tujih virih se samo z vložkom zmanjša okuženost čebeljih družin z varoo do 25%.

To okolnost bi bilo potrebno upoštevati pri uvajanju standardov, saj postaja vložek sestavni del panja, ki bi naj že imel omenjeno vlogo v sami konstrukciji. To bi bilo nedvomno ceneje, predvsem pa bolj smotrno.

DE Kooperacija
Pospeševalna služba
inž. Ludvik Klun

Čebelji pridelki
so vedno bolj
iskani!

pozimi se moramo teoretično podkovati za odkrivanje in zatiranje, kar bomo med sezono s pridom izkoristili.

Na srečo v lanskem letu nismo imeli preveč težav z drugimi boleznimi. Spričo dejstva, da je ostalo na jesen pri družinah precej gozdnega medu, moramo na pomlad računati na močnejši izbruh noseme. Zato ne bo odveč, da izkoristimo že prva pomladna krmljenja za dodajanje zdravilnih sredstev proti nosemi in griži. Ker bodo najbrž spet težave pri nabavi teh sredstev iz uvoza, ne bo napak, če bomo uporabljali kar domače, to je česnovne ali pelinove izvlečke. Uspeh ne bo nič manjši!

Z zatiranjem vseh vrst bolezni zagotovimo glavni pogoj, da bodo naše družine tudi močne. Vemo pa, da bomo pri pridelovanju medu in voska uspešni le z živalnimi družinami. Zato mora skrb za močno in živalno družino spremljati naša prizadevanja vso sezono! Predvsem si moramo pravočasno in v zadostnih količinah zagotoviti hrano za čebele, zlasti hrano za dražilno krmljenje, kot so pogače, testo ipd.

Seveda pa potrebujemo za pripravo hrane zadostno količino sladkorja. Že lansko leto so nastopile pri nabavi

sladkorja, zlasti tistega po zmernejših cenah, določene težave. Na podobne, če ne še večje težave, moramo računati tudi v l. 1983. Zato je povsem primerno priporočilo, da prihranimo za dražilno krmljenje čebel kak sod medu — najboljši je seveda kostonjev — kar nam spričo dokaj dobre letine v l. 1982 ne bo prevelika žrtev. Kot je znano, pa bomo z medom pri dražilnem krmljenju veliko bolj uspešni kot s sladkorjem. In če vemo, kako veliko, če že ne odločilno vlogo igra dražilno krmljenje pri jačanju družin, ne smemo opustiti ničesar, da bi bili pri dražilnem krmljenju čim uspešnejši!

Vsa naša prizadevanja tako pri zatiranju bolezni kakor tudi pri jačanju družin nam ne morejo zagotoviti izdatnega pridelka medu, če ne bomo imeli čebel ob pravem času na pravem mestu. Zaman bo naš trud, če bodo ostale paše zunaj doleta naših čebel. In če smo si zadali v l. 1963 nalogo, da bomo pridelali več medu mora biti v načrtu našega čebelarjenja tudi čimveč prevozov na paše.

Na srečo so naši čebelarji v zadnjem času dokaj dobro pripravljeni za prevoze, saj ni majhno število takih, ki imajo svoje čebelnjake že na kolesih. Tudi obveščanje o medenju je bilo v

preteklem letu dokaj dobro organizirano. Tako ne bi smelo biti težav, da s pravočasnim prevozom zagotovimo polna medišča čebelam in sebi, s tem pa seveda tudi družbi. Od družbe torej lahko povsem upravičeno pričakujemo, da pri prevozih ne bo težav glede oskrbe z gorivi, kajti stari Živanovičev izrek, da se »na osovinini med rodi«, se mora krepko zadržati v našo zavest!

Posebno moramo paziti na to, da prevažamo pravočasno. Zamuda treh ali štirih dni lahko pomeni že izgubo polnega medišča, tj. 15 do 20 kg medu, kar se je v preteklem letu zgodilo nekaterim čebelarjem na Jelovici. Pravočasen prevoz pa nam lahko jamči le tehnična pripravljenost, poln tank goriva in telegrafsko obvestilo o medenju.

Ostane še vprašanje, na katere paše v l. 1983 lahko najbolj računamo, oziroma na katere paše naj bi načrtovali prevoz čebel. Glede na to, da se je oljna repica v Slavoniji že v nekaj preteklih letih dobro odrezala, lahko upamo, da tudi letos ne bo odpovedala. Bolj kočljiva je sončnica v Vojvodini, saj zadnja leta ne daje več medu. Vprašanje pa je, kako daleč so tamkajšnji pridelovalci sončnic skupaj s čebelarji z izmenjavo semen, ki naj bi ponovno zagotovilo medenje in povečalo rodovitnost.

Najzanesljivejšo pašo bomo dočakali na robinji (akaciji). To pašo ne bi smel zanemariti noben prevoznik. Bolj vprašljivo pa je v l. 1983 gozdno medenje, saj smo lansko leto, v nekaterih krajih pa tudi že predlansko, natočili kar precej gozdnega medu. Vemo pa, da gozd ponavadi ne zamede več let zapored! Tudi kostanj, ki je dal lansko leto dokaj dobro bero, najbrž letos ne bo preveč meden.

Po kostonjevi paši nam preostanejo še pasišča v močvirni Posavini ali pa v kršni Liki. Po nekaterih kazalcih se utegnejo letos bolj obnesti sušna pasišča. Za prevaževalce, ki ne zmorejo daljših prevozov, utegne postati zanimivo medenje našega visokogorskega sveta, ali pa obsežne loke otave na ravninah. Tiste pa, ki se ne ustrašijo daljših poti, čakajo bogata pasišča poznojesenskih paš v dalmatinskih obmorskih krajih in na otokih.

Dokončno odločitev za prevoze v l. 1983 pa bo slej ko prej najbolje, če prepustimo strokovnim prognozam in obveščevalni službi. Spremljanje le-teh pa v naših načrtih nikakor ne sme izostati!

Pripis:

Ko je bil gornji prispevek že napisan in oddan, sem se v Beogradu srečal z znanim jugoslovanskim velečebelarjem Ivico Venerjem. Vprašal me je, kako je v Sloveniji z varozo. Ko sem mu dejal, da se je preveč ne bojimo — kot sem to prikazal tudi v gornjem prispevku — je rekel, da je v Slavoniji pokazala svoje zobe v tretjem letu, ko je napol spraznila kar precej čebelnjakov. Pristavil je, da se utegne isto zgoditi v Sloveniji.

In ker je to »tretje leto« v Sloveniji ravno l. 1983, bo prav, da vzamemo opozorilo tako izkušenega čebelarja v tem letu kar najbolj resno.

Pa še to:

Strokovnjaki, ki so pri beograjskem Pčelokombinatu preizkušali pripravke proti varozi, so prišli do naslednjih zaključkov: daleč najboljši je timol, sledi mu danikoroper, manj učinkovit je fenotiazin, medtem ko navadnemu folbeksu in še nekaterim drugim odrekajo uporabnost pri zdravljenju varoze.

PRISPEVEK K UPORABI KOBALTOVEGA (II) — IONA IN DRUGIH MIKRO- IN MAKROELEMENTOV V PREHRANI ČEBEL

DIPL. KEMIK LJUBOMIR HADZI-DJORDJEVIĆ

V nekaj zadnjih letih je bilo v domačih čebelarških časopisih precej člankov o uporabi kobalta kot dodatka k čebelji krmi za razvoj in v brezpašnem obdobju. V vseh teh člankih, ki so jih napisali razni avtorji, omenjajo različne količine kobalta, pa tudi različne kobaltove spojine, ki jih uporabljamo v te namene. Glede na to, da čebelarški kombinat Beograd izdeluje FORSSAPIN, ki vsebuje med drugimi tudi kobalt, sem dolžan kot delavec te institucije pojasniti nekatere zadeve v zvezi s tem izdelkom in njegovo uporabo.

Danes je znano, da najdemo v živih organizmih okrog 30 različnih kovin. Glede na količino, ki je v organizmih, jih lahko razdelimo na tri skupine:

a) makroelementi — v organizmu jih je več kot 0,1 %,

b) mikroelementi — v organizmu jih je 0,1 do 0,0001 %,

c) ultramikroelementi — teh je manj kot 0,0001 %.

V večini organizmov je kobalta v koncentraciji manj od 0,0001 %, kar pomeni, da sodi v skupino ultramikroelementov. Mikro- in ultramikroelementi so v glavnem v sestavi kompleksnih sistemov, in sicer največkrat kot sestavni deli aktivnih centrov encimov. Biološki sistemi, ki vsebujejo kobalt, razen koencima B₁₂, niso dovolj raziskani. Za zdaj je znano, da ima ta koencim važno vlogo v prenosu metilnih skupin, pri presnovah strukture mnogih molekul in pri redukcijah mnogih substratov.

Iz tega se vidi, da imajo makro- mikro- in ultramikroelementi zelo pomembno vlogo v življenjskem ciklusu vseh organizmov pa tudi pri čebelah.

Pomanjkanje teh se kaže v zmanjšanju življenjske sposobnosti v določenih razmerah. Presežek kakega od teh elementov v organizmih je prav tako nevaren kot pomanjkanje, ki lahko vpliva na spremembo metabolizma kakega drugega mikroelementa. Večkratna uporaba prekomernih doz nekaterih od teh elementov lahko torej povzroči zmanjšanje življenjske sposobnosti.

Zaradi vsega tega je pravilno doziranje kobalta in drugih elementov ob krmljenju čebel nad vse važno, ker pomanjkanje ali prevelika doza teh lahko povzroči negativne učinke pri čebelji družini. Edino s pravilnim doziranjem preparatov je moč doseči močno učinkovitost in dobro kondicijo družin.

Članek tovariša Ignjatovića v reviji »Pčelar« omenja vrednost celo 20 mg kobalta na 1 kg sladkorne raztopine oziroma na 1 kg testnate krme. Če sem prav razumel, se to nanaša na kobalt (II)-klorid-heksahidrat $C_0Cl_2 \times 6H_2O$. Ko to preračunamo na kobalt (II) ion, ki je v bistvu aktivna komponenta, je to 5 mg na 1 kg krme.

Dr. Rihar priporoča v svojem članku 5 mg kobalt (II)-klorida-heksahidrata na 1 liter raztopine, kar da 1,25 mg kobalt (II) iona na 1 liter oziroma 1 mg na 1 kg krme.

Mislimo, da sta obe količini kobalt (II)-iona preveliki.

V steklenički FORSSAPINA (15 ml), ki je v prodaji, je 3 mg aktivnega kobalt (II)-iona. Po navodilu za uporabo forssapina damo eno stekleničko na 30—35 kg čebelje krme, kar pomeni, da je v enem kilogramu čebelje krme 1,25 mg kobalt (II)-iona na 1 liter oziroma 0,00001 %, kar ustreza ultrami-

kro količini. V primeru, da pripravljamo manjše količine krme, je potrebno za vsak kilogram vzeti 0,5 ml forssapina ali približno 10 do 15 kapljic, kar ustreza količini 0,1 mg kobalt (II)-iona na 1 kg čebelje krme.

Medtem moram poudariti, da vsebuje forssapin poleg kobalta tudi druge mikro- in ultramikroelemente in da brez teh elementov sam kobalt ne pomeni mnogo. Poleg kobalta so v forssapinu še naslednji elementi: natrij, kalij, kalcij, magnezij, baker, železo, mangan, cink, molibden, fluor in fosfor ter kompleks vseh nujno potrebnih vitaminov v najprimernejših količinah.

V svojem članku je prof. Kulinčević opisal raziskave, ki so jih delali v ZDA pri uporabi forssapina v čebelji krmi. Iz teh raziskav je razvidno, da pravilno doziranje tega preparata zelo ugodno vpliva na razvoj čebeljih družin, kakor tudi, da ne skrajšuje življenjske dobe čebel. Ob uporabi forssapina se je čebelja zalega povečala celo do 84,5 %.

Količina kobalt (II)-iona, ki jo priporočamo, je po tem, kar sem tu navedel, desetkrat manjša od najmanjše količine, ki jo naša literatura do zdaj navaja in priporoča. Potemtakem se lahko forssapin uporablja brez kakršne koli nevarnosti za čebele in ljudi.

Če bi morda ta mala količina kobalt (II)-iona le prišla v med, kar je

zelo malo verjetno (česar pa se nekateri avtorji bojijo), v nobenem primeru ne more škodovati človeškemu organizmu, ker je kobalt (II)-ion človeku prav tako neogibno potreben. V koncentraciji, ki jo mi priporočamo, lahko deluje samo ugodno.

Kot informacijo dodajamo pregled kobaltovih soli, ki jih je najlažje dobiti na domačem tržišču s količinami aktivnega kobalt (II)-iona, ki je v enem gramu teh soli:

— 1 gram kobalt (II)-klorida-heksahidrata $\text{CoCl} \times 6 \text{H}_2\text{O}$ vsebuje 250 mg kobalt (II)-iona,

— 1 gram kobalt (II)-nitrata-heksahidrata $(\text{Co}(\text{NO}_3) \times 6 \text{H}_2\text{O})$ vsebuje 210 mg kobalt (II)-iona,

— 1 gram kobalt (II)-sulfata-heptahidrata $\text{CoSO}_4 \times 7 \text{H}_2\text{O}$ vsebuje 210 miligramov kobalt (II)-iona.

LITERATURA

1. Vučetić J. i Jaredić, M. (1978) Mikroelementi. Skriptarnica SSO Prirodno-matematičkog Fakulteta, Beograd.
2. Ignjatović, R. (1981) Još o upotrebi kobalta za prehranu pčela, Pčelar, 10—303.
3. Rihar J. (1982). Prispevek k čebelarjenju v nakladalnih panjih, Slovenski čebelar, 84, 262—270.
4. Kulinčević, J. M. (1982) Uticaj Forssapina na količinu pčelinjeg legla pod kontrolisanim uslovima, Pčelar, 2.38:40.

PROBLEMI ZARADI UPORABE SREDSTEV ZA VARSTVO RASTLIN V AVSTRIJI

V Avstriji je v zadnjih nekaj letih, predvsem pa lani na Koroškem, zaradi uporabe sredstev za varstvo rastlin odmrlo veliko čebeljih družin. Čeprav so strokovnjaki ugotovili, da obstaja neposredna zveza med uporabo herbicidov, ki sami po sebi niso škodljivi, in primeri zastrupitev če-

beljih družin, pa pravi vzroki zastrupitev še danes niso znani. Podobne primere zastrupitev so opazili tudi v drugih pokrajinah in čebelarji so postali posebej pozorni na tista sredstva ki pospešujejo rast rastlin.

Priznani strokovnjaki prof. dr. Kurt Russ pravi v svojem poročilu med

drugim takole: »Obstajajo primeri izgub čebeljih družin, ki jim ne poznamo vzroka in jih zato ne moremo pojasniti. Po vsem svetu si prizadevajo, da bi npr. uvedli obvezno testiranje sredstev za varstvo rastlin in njihovega stranskega učinkovanja na koristne žuželke. V Zvezni republiki Nemčiji bo že v bližnji prihodnosti postalo testiranje nekaterih vrst teh sredstev obvezno. Mislim pa, da bomo morali glede na medonosne čebele testiranje spremeniti.«

Izgube čebeljih družin zaradi ukrepov za varstvo rastlin se danes gibljejo v tistih mejah, ki ne ogrožajo več njihovega obstoja. Danes so zelo redki primeri, ko čebelje družine odmrejo zaradi zastupitve s sredstvi za varstvo rastlin in se čebelnjaki izpraznijo.

Poljedelstvo in sadjarstvo kažeta vedno večje razumevanje za čebele in za izvajanje ukrepov o varstvu rastlin s sredstvi, ki ne povzročajo izgub čebeljih družin. Največjo nevarnost pa še vedno predstavlja uporaba teh sredstev v privatnem sadjarstvu in vrtnarstvu, npr. pri vzgajanju okrasnih rastlin. Zaradi pomanjkljivega znanja se tukaj namreč uporabljajo takšna sredstva, ki povzročajo v čebelnjakih latentno, vendar stalno umiranje čebel. Popolnoma napačno je misliti, da postane čebela bolj odporna, če prenese strup. Latentne zastupitve lahko zelo oslabijo čebelje družine in povzročijo motnje v njihovem vedenju. Če so čebele še dodatno izpostavljene drugim škodljivim vplivom iz okolja, lahko pride do popolne izgube oziroma propada.

Dosedanja izkušnje kažejo, da lahko le čvrsto sodelovanje vseh udeležencev prepreči izgube čebeljih družin, ki jih povzročajo sredstva za varstvo rastlin.

Čebelarstvo kot posebna panoga poljedelstva je najbolj odvisno prav od njega. Po drugi strani pa so panoge, kot so sadjarstvo, vrtnarstvo in

vzgajanje semen, odvisno od čim večjega števila čebeljih družin. Čebele niso le pridelovalke medu, ampak tudi nepogrešljive opráševalke poljskih rastlin. Posredna korist čebel oziroma čebelarstva je torej zelo velika in kar desetkrat presega celoten pridelek medu.

Leta 1981 je bil na Štajerskem pričel pridelek medu, medtem ko lahko za letošnje suho leto preberemo naslednje številke: deset različnih vrst sadja — pridelek 180.000 ton čisti dobiček — milijarda šilingov. Vrtnarstvo na Štajerskem pa je leta 1981 zavzemalo 5110 hektarjev obdelovalne zemlje in nadaljnjih 4539 hektarjev za nasade oljne buče.

Ne smemo prezreti tudi opráševanja divjih rastlin, ki predstavljajo osnovni vir za prehranjevanje divjadi in ptic. Pri tem imajo korist tako lovci kot celotna družba, ker biološko opráševalna funkcija čebel pomaga ohranjati okolje.

V Avstriji je v zadnjih letih s številom čebelarjev naraslo tudi število čebeljih družin. Od 35.000 čebelarjev jih je 29.000 članov čebelarkega združenja Avstrije, vsi skupaj pa gojijo okrog 500.000 čebeljih družin.

Čebelarji prihajajo iz različnih poklicev. Prevladujejo delavci, uslužbeneci in upokojenci. V zadnjih desetih letih se je povečalo število kmetov — čebelarjev, in sicer od 14 % na 17 % (na Štajerskem celo na 24 %). Čeprav se število čebeljih družin giblje v razponu od nekaj do sto, pa večina čebelarjev vzgaja manj kot deset družin. Približno dvesto čebelarjev se poklicno ukvarja s čebelarstvom in jim to pomeni glavni vir zaslužka.

Z razvojem racionalnega čebelarjenja se vedno bolj uveljavljajo nakladalni panji. Po statističnih podatkih je 25 % vseh čebelarjev ravno čebelarjev z nakladalnimi panji, v njihovih rokah pa je več kot 50 % čebeljih družin.

V Avstriji premorejo danes več kot 40.000 prijavljenih čebelnjakov, kar pomeni zelo dobro porazdelitev čebel zaradi oprasha. Neposredna korist čebelarstva je pridelek medu, ki je odvisen predvsem od vremena. Lani je bil pridelek medu zelo obilen (10.000 ton medu), medtem ko je bil leta 1981 za polovico manjši in leta 1979 tako pičel, da ne moremo več govoriti o pridelku medu. V zadnjih dvajsetih letih je znašal povprečni letni pridelek medu 5000 ton ali 10 kg medu letno na čebeljo družino.

Čebelarstvo in poljedelstvo sta tesno povezana vendar hiter razvoj, racionalizacija in pospeševanje poljedelstva prinašajo čebelarstvu tudi številne probleme. V povojnih letih je bil razvoj avstrijskega poljedelstva in gozdnega gospodarstva še precej revolucionaren, do današnjega dne pa se je marsikaj spremenilo. Izginilo je tako imenovano gospodinjstvo za zaprtimi vrati in tako danes tudi kmet kupuje maslo in mleko v mlekarni in kruh v pekarni.

Medtem ko z leti upada število zaposlenih v poljedelstvu, narašča število zaposlenih v proizvodnji. Čeprav je danes poljedelstvo že precej meha-

nizirano, pa je prav njegova mehanizacija in z njo prehod od vprežne žirvine na traktor občutno zmanjšala možnosti za čebeljo pašo.

Nič manj nevarna je težnja po gojitvi monokultur. Danes so nasadi oljčnic, ajde in drugih krmilnih rastlin redki, včasih pa so bili to zelo dobri pašniki. Zatiranje plevela, izravnavanje zemlje, uravnavanje potokov in rek, vse to uničuje naravno okolje. Kjer so bili nekoč pašniki, stojijo danes sodobni sadovnjaki. Po drugi strani pa že ena samcata stara hruška premore več cvetov kot cel hektar sodobnega sadovnjaka. Najbolj žalostno pri vsem tem pa je, da človek še danes ne razume, da pomeni življenje naravno skupnost človeka, rastlin in živali.

Nedvomno je eden izmed škodljivih faktorjev, ki uničujejo čebelje družine, zastrupitev le-teh zaradi uporabe sredstev za varstvo rastlin. Vendar bi z dobro voljo vseh udeležencev na tem področju lahko izgube, če ne popolnoma, pa vsaj delno odpravili.

iz Bienenfater 82 prevedla

M. Lavrač

OBVESTILO AVTORJEM ČLANKOV

Vse čebelarje avtorje člankov prosimo, da članke pišejo s pisalnim strojem. Med vrsticami mora biti dovolj prostora za popravke, na koncu članka pa točen naslov pisca članka in številka njegovega žiro računa. Članke morate poslati najkasneje 35 dni pred izidom številke.

Uredništvo

KAKO SE ČEBELE SPORAZUMEVAJO S FEROMONI

(nadaljevanje)

DR. J. NITSCHMANN

MATIČNI FEROMON

Izguba, ali pa samo začasna odstranitev matice in s tem edinega ženskega predstavnika, že v pol ure povzroči opazen nemir čebel v panju. Če pa je matica odsotna nekaj ur, bodo začele čebele vleči iz celic ličink delavk matičnike, da bi tako poskrbele za novo matico. Ko se pa v brezmatično družino vrne matica, nemir počasi preneha. Čebele, ki so v bližini matice, jo oblizujejo in hranijo.

Če odstrani čebelar zaležene celice, postanejo nekatere delavke čez nekaj časa trotovke. Normalno ostanejo jajčniki delavk vse življenje v rudimentarnem (nerazvitem) stanju. Po izgubi matice, ko ne obstaja več nobena možnost, da si vzrede novo, dozorevajo pri nekaterih delavkah jajčne celice v jajčnikih. Ker pa jajčne celice niso oplojene, delavke namreč nimajo semenske mošnjice, nastanejo iz takšnih celic troti. Matica opozarja na svojo navzočnost s pomočjo feromona čeljustne žleze. Če to žlezo odstranimo, reagirajo na navzočnost matice le nekatere čebele. Izloček čeljustne žleze, ki preprečuje vzrejo nove matice, in aktiviranje jajčnikov delavk, se precej enakomerno s hrano porazdeli po panju. Ta feromon imenujemo matična snov. Šele skupaj z drugo preprečevalno snovjo, ki prav tako nastaja v čeljustni žlezi, se preprečuje tudi razvoj jajčnikov delavk.

Med naravnim rojenjem ustvarja starejša matica samo še četrtno snovi v primerjavi s prejšnjim obdobjem. Tu je socialna funkcija feromona še posebno opazna. Če v tem času družina roji, dobivata oba matična feromona še po eno novo funkcijo: s trans-9-oksidenčno kislino pri-

vabi matica čebele, da se zberejo okoli nje; da se čebele strnejo v gost roj pa poskrbi trans-9-hidroksidenčna kislina-2. Če se mešanica obeh feromonov umetno postavi na izpostavljeno mesto v panju, bo to za čebele znamenje, da je v panju navzoča matica.

Trans-9-oksodenčna kislina-2 ima še eno nalogo: deluje namreč kot seksualno vabilo, ko matica zapusti panj. Matica obletava določena mesta, npr. vrh drevesa, okrog nje pa se zbirajo troti. Troti zavohajo matico, ko je ta najmanj 4 m visoko. V tej smeri vzletijo, jo dohitijo in oplodijo. Tako pride do smotrnega in večkratnega parjenja s troti iz drugih panjev.

Izloček čeljustne žleze matice vsebuje tudi »foot-print« feromon, ki ima v panju privlačno funkcijo. V družini omogoča kontakt z matično snovjo. Šele »foot-print« feromon napravi matično snov aktivno.

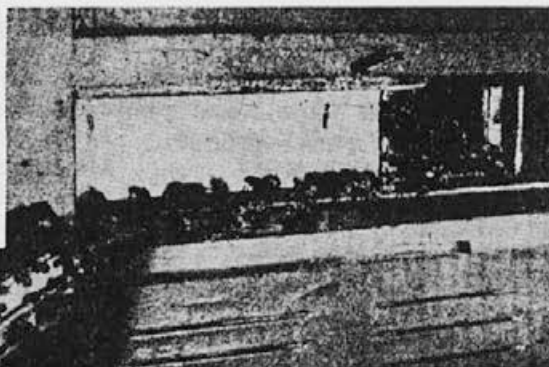
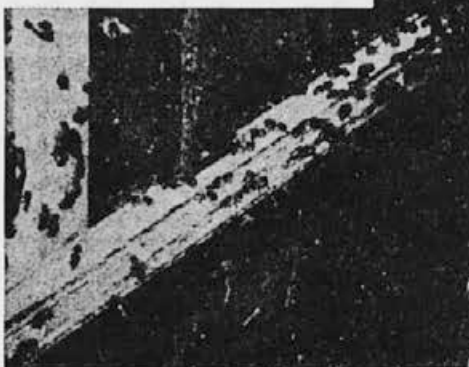
DETERMINACIJA ZA MATICO

Še danes ne vemo, kaj povzroči nastajanje čebelje matice. Nedvomno igra pri tem pomembno vlogo matični mleček, ki ga ima ličinka ves čas precej, v nasprotju s čebelo delavko, ki ga ima le tri dni. Z analizo matičnega mlečka so ugotovili, da vsebuje obema matičnima substancama sorodno snov, namreč trans-10-hidroksidenčno kislino-2. Biološki eksperimenti so pokazali, da ta kislina ne deluje kot determinator, ampak da ima morda zaradi baktericidnih lastnosti vlogo ohranjevalca hranilnega soka.

V bistvu obstajajo samo tri razlike med matičnim mlečkom in hranilnim sokom delavk:

Pašne čebele, družine ki smo jo prestavili, označujejo pot ostalim čebelam k domačemu panju, s pomočjo vonja okenca domačega panja po katerem se pomikajo k žrelu

Matični mleček ustvarjata čeljustna in goltna (krmilna) žleza. Kar zadeva goltno-krmilno žlezo, ni razlike med tistimi čebelami dojljami, ki hranijo matične, in med tistimi, ki hranijo ličinke čebel delavk. Čeljustne žleze čebel dojit matičnih ličink vsebujejo pač več biopterične, neopterične in pantotenčne kisline. Te tri snovi služijo samo za boljšo izmenjavo snovi matičnih ličink. Ne funkcionirajo kot določujoče snovi za matico. Številni in natančni biološki eksperimenti so pokazali, da obstaja posebna, določujoča (determinantna) snov v matičnem mlečku. O strukturi te snovi pa ne vemo za zdaj povedati nič določnega.

Pokazali smo, kako je socialno življenje čebel močno odvisno od nekaterih snovi. Zanimivo je, da gre pri tem za predstavnike ženskega spola in njihovo večvrstnost. Vemo namreč, da tudi delavke, enako kot matica, dobijo v začetku iste snovi. V proce-

su zgodnjega razvoja ličink pride do določanja za matico ali delavke. Pri tem nedvomno delujejo feromoni. Delavka ima alarmne snovi in vonjalni signal, s katerim matici in drugim čebelam sporoča svojo navzočnost. Matica nima organa vonja. Namesto tega ima kot razpoznavno znamenje za čebele nabiralke izloček čeljustne žleze, ki je t.i. matična snov. V isti žlezi izloča čebela delavka trans-10-hidroksidenčno kislino-2, kar je glavna sestavina matičnega mlečka.

Očitno je pri delavkah blokirana biosinteza matičnega feromona. Mor-da je v tem smislu trans-10-hidroksidenčna kislina-2 samo začetna stopnja, do katere pride delavka v svojem razvoju. Ista žleza izloča pri delavkah feromon heptanon 2 in tudi glavne substance hranilnega soka matičnih celic: pantotensko kislino, biopterin in neopterin, če so v panju navzoče ličinke matice. Se danes ne vemo, kako se aktivirajo čeljustne žleze. Verjetno tudi za to obstaja kakšen neznan feromon. Do danes ni znana kemična struktura tiste snovi, katera opredeljuje ličinke matice in ličinke delavk.

Garten und Kleintierzucht,
14/1982, str. 10—12
Prevedel: M. V.

NAŠI BODOČI ČLANI PRIDNO DELUJEJO

Najprej bi zaželeli srečno in delovno leto tudi našim najmlajšim članom, krožkarjem, ki ta trenutek ne praznujejo samo novo leto kot mi, ampak se pospešeno pripravljajo na zaključek polletnega dela, na spričevala in na počitnice. Želimo jim čimveč odličnih ocen ne samo pri šolskih predmetih, ampak tudi čim več čebelarškega znanja, ki si ga zdaj pridobivajo v učilnicah. Seveda jim želimo tudi čim lepše in snežnate počitnice, da bi lahko v naslednjem polletju zdravi in spočiti poprijeli za delo, ki ga bodo imeli zelo veliko.

Zdaj že lahko dokončno sporočimo, da se bomo slovenski čebelarji — krožkarji srečali letos v Ptujju. To je prelepo staro mesto na Štajerskem, kjer nas bodo z veseljem sprejeli.

Za to srečanje se bomo še posebej pripravljali in dobro pripravljani tudi tekmovali ne samo iz teoretičnega znanja, ampak bomo pripravili tudi nekaj praktičnih tekmovanj, da bo-

mo še podrobno spoznali kvaliteto znanja.

Do zdaj je v naši reviji bila rubrika čebelarških krožkov običajno dovolj polna. Imeli smo dovolj prispevkov mladih čebelarjev in fotografij o njihovem delu. Letos kaže, da so nekoliko zaspali pri svojem poročanju. Predlagamo, da vsak krožek o svojem delu ob zadnjih sestankih v tem polletju izdela tudi poročilo ali morebitne kritične pripombe o svojem delu. Zelo bi si želeli brati v rubriki za krožke misli mladih o čebelarjenju in o tem, kako se pripravljajo za svoje delo. Prav gotovo mnogi krožki hranijo o svojem delu tudi ustrezne fotografije. Te bi bile zelo zanimive tudi za našo rubriko. Prepričani smo, da bomo v bližnji prihodnosti dobili prispevke o vašem delu in vam želimo srečno novo leto.

Komisija za čebelarski naraščaj
predsednik Jože Bregar

ČEBELARSKI KROŽEK V ŽIREH

Na seji IOČD Žiri smo decembra meseca 1977. leta sprejeli sklep o ustanovitvi čebelarškega krožka na osnovni šoli »Padlih prvoborcev« v Žireh.

Za mentorja in organizacijo praktičnega dela tega krožka je bil določen tov. Ciril Lahajnar. Delati je pričel leta 1978 in to z 8 člani krožka. Mentor za teoretični pouk čebelarstva na šoli pa je bil tov. Franci Čeplak, ki še vedno požrtvovalno dela z mladimi čebelarji.

Ob koncu leta 1979 je tov. Lahajnar, ki je tajnik ČD Žiri, zaradi preobremenitve z delom prepustil men-

torstvo za praktično delo Janku Jurci, ki ga še danes opravlja.

Število članov krožka se spreminja. Na začetku je bilo 8, naslednje leto pa kar 26 članov. Trenutno je na šoli 18 članov krožka, pričakujemo pa, da se bo povečalo, saj so mladi čebelarji dobili letos svoj čebelnjak v »Domu čebelarjev« v Žireh.

Žal pa letos krožkarji svojih 2 AŽ panjev niso mogli prenesti v novi čebelnjak, ker le-ta še ni dokončno dograjen in tudi okolica še čaka na ureditev. Upamo, da bo marca 1983. leta vse nared in bodo svoje čebelice lah-

Del krožkarjev
pri praktičnem
delu v čebelnjaku
mentorja

ko prenesli. Mladi krožkarji bodo pomagali tudi pri saditvi 88 drevesc za drevored maršala Tita.

Doslej smo imeli pouk pri čebelnjakih mentorjev. Ogled vzreje matic je članom krožka omogočilo ČD Žiri, in sicer smo si ogledali plemenilno postajo »Antona Janše« pod Zelenico. Vzrejevalec matic tov. Jalen nam je lepo prikazal in obrazložil celoten potek vzreje matic.

Ob tej priložnosti smo si ogledali tudi rojstni kraj Antona Janše v Breznici pri Radovljici ter njegovo

spominsko obeležje, kjer so člani krožka izvedli kratek kulturni program.

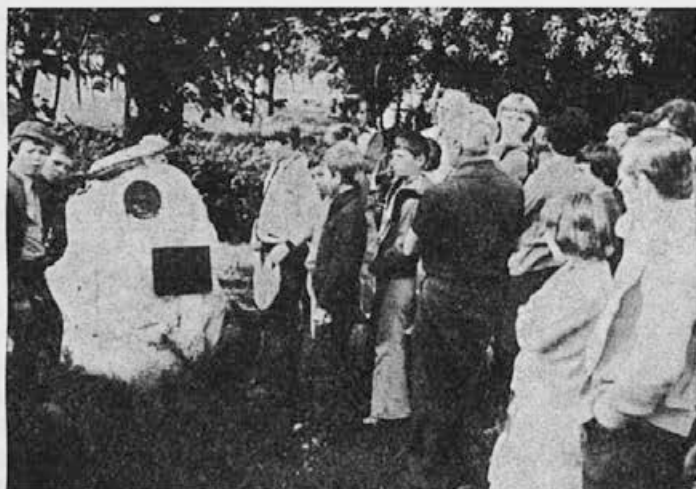
Ogledali smo si še čebelarški muzej v Radovljici, v Ljubljani pa čebelarško razstavo in s tem opravili kar 5 sestankov po »Priročniku za čebelarške začetnike«.

V šolskem letu 1982/1983 delamo program naprej, zato bi si radi spomladi 1983. leta ogledali kakšen večji čebelarški obrat, kjer pridelujejo matični mleček, propolis in čebelji strup. Prosimo čebelarja, ki bi nam

Vzrejevalec matic
Ciril Jalen
predava
krožkarjem o
vzreji matic

Kročkarji smo obiskali tudi obeležje Antona Janše v Breznich

hotel razkazati svoje čebelarstvo, da nam to sporoči.

Kroček ima razen 2 naseljenih AŽ panjev še nekaj čebelarskega orodja, kar sta nam podarila ZČDS in Medex, šola pa je nabavila 3 serije diapozitivov; vendar je to še vse premalo, če želimo delati po programu, kot je

bilo dogovorjeno že na prvem sestanku. Kje bomo dobili denar za nabavo ostalega, ne vemo, ker šola nima denarnih sredstev za nabavo pripomočkov, ČD Žiri pa tudi ne, ker jim je zmanjkalo sredstev že pri dograditvi »Doma čebelarjev«.

Mentor Janko Jurca

ZČDS IMA NA ZALOGI

Vsem čebelarjem sporočamo, da imamo na zalogi:

Knjigo ČEBELARSTVO	cena 800.— din
PRIROČNIK ZA ČEBELARSKE ZAČETNIKE	cena 150.— din
Knjigo BOLEZNI, ŠKODLJIVCI, ZASTRUPITVE ČEBEL	cena 170.— din
ZBORNIK IX. KONGRESA ČEBELARJEV JUGOSLAVIJE	cena 200.— din
SERIJO DIAPOZITIVOV »DOMAČA ČEBELA«	cena 600.— din
ČLANSKE IZKAZNICE	cena 5.— din

Naročila sprejemamo po telefonu (061) 210 992, pisмено ali osebno. Naročene knjige vam bomo poslali po povzetju po pošti.

ZČDS

ČEBELARJI POD LUBNIKOM

JANEZ MRAK

Kdo ne pozna več kot tisoč let starega mesta Škofje Loke in njene aktivne čebelarke organizacije, ki bo kmalu praznovala osemdesetletnico svojega pestrega življenja?

Na pobudo takratnega urednika Slovenskega čebelarja Frančiška Rojine in njegovega sodelavca Avgusta Bukovca so 6. januarja 1905. ustanovili čebelarke podružnico Škofja Loka. Takrat je bilo dvajset članov ustanoviteljev, danes pa je že štiriindevetdeset članov. Po zaslugi naših delavnih in prizadevnih čebelarjev, kot so bili Matej Vidmar, Matija Mrak, Jože Okorn, Valentin Noč, Janez Žon-tar, Janez Tavčar in še mnogo drugih, ni organizacijsko delo nikdar prenehalo, ampak se je krepilo in raslo. Zelo velik uspeh smo dosegli prav zadnja leta, ko tesno sodelujemo z vsemi družbenopolitičnimi organizacijami in kmetijsko zemljiško skupnostjo, ki nas tudi finančno podpira.

Zmanjšanje števila kmetijskega prebivalstva je vzrok, da so mnogi čebelnjaki, ki so nekoč krasili kmečke

vrtove, danes prazni. Mladi so se preselili v mesta in mnogi od teh, ki jim je čebelarstvo, kot je bilo njihovim očetom, v veselje, čebelarijo danes v mestu ali pa v njegovi neposredni bližini. Kmetov čebelarjev je le še 7%. Da bi drugim omogočili gradnjo novih čebelnjakov, smo zaprosili našo občino in njeno zemljiško skupnost, da nam omogoči nakup kmetijskih zemljišč, seveda tam, kjer s tem ne bi rušili kmetijskih kompleksov in kjer so čebele za opravevanje najbolj potrebne. Naša prošnja je nalletela na popolno razumevanje.

Z odlokom, ki ga je sprejela skupščina občine Škofja Loka 17. 2. 1982, nam za gradnjo čebelnjakov ni potrebno lokacijsko niti gradbeno dovoljenje; dovolj je le, da gradnjo čebelnjaka priglasijo. Pri nakupu zemljišča v dolini do 400 m² in v hribih do 800 m² smo tudi oproščeni plačila prometnega davka. Pogoji za pridobitev teh ugodnosti so navedeni v posebnem pravilniku.

Ob srečanju čebelarjev iz Škofje Loke pri čebelarju tov. Božnarju

V letu 1981 smo popisali vse čebelarje in obstoječe čebelnjake v vsej občini. Vzporedno s popisom smo sestavili register in geografsko karto, kjer so vsi čebelnjaki in čebelarji vpisani s svojo matično številko. Tako smo dobili vpogled tudi nad tistimi, ki jih doslej nismo imeli registriranih. To pa je potrebno zlasti zdaj, ko se borimo proti raznim čebeljim boleznim.

Pri našem delu pa ne pozabljamo tudi na družabno življenje. Vsakih pet let priredimo ob praznovanju naših jubilejev »dan čebelarjev« ob množični udeležbi domačih in tujih čebelarjev. Pri teh prireditvah prislužimo tudi znatna finančna sredstva, ki so nam potrebna za uspešno delo. Ob praznovanju sedemdesete obletnice smo razvili svoj prapor, ki ga krasi deset spominskih trakov raznih organizacij in tudi naše občine. Čebelarji in drugi naši prijatelji pa so prispe-

vali 98 spominskih žebličkov z vgraviranimi imeni darovalcev.

Družabna srečanja, ki jih vsako leto prirejamo, pa nas še tesneje povezujejo med seboj. Takšno srečanje smo imeli letos pri našem čebelarju tovarišu Božnarju. O številni udeležbi tega srečanja priča fotografija.

Za naše prizadevno delo smo letos prejeli od medobčinske zveze čebelarskih družin Škofja Loka odlikovanje Antona Janše II. stopnje. Čebelarska zveza za Slovenijo pa nas je na letošnjem občnem zboru odlikovala z redom Antona Janše I. stopnje. Na ta visoka odlikovanja smo še posebno ponosni, hkrati pa nas zavezujejo, da bomo z istim poletom nadaljevali tudi v prihodnje.

Z vsem, kar smo in kar še bomo naredili za razvoj našega čebelarstva, želimo dati poleta tudi vsem čebelarskim organizacijam in čebelarjem v Sloveniji.

V TRGOVINI

AQUARIUM

GORICA, TRG CAVOUR 9

Dobite vse potrebščine za čebelarjenje prav tako pa tudi zdravila za čebele (Varroza, Nosema)

Enako ponudbo vam nudi tudi SEMENARNA

G. CARLOTTO

GORICA, TRG CAVOUR 9

STANKO FABJAN

Po dolgi in mučni bolezni nas je 3. 8. 1982 za vedno zapustil naš dolgoletni član Stanko Fabjan iz Kobdilja pri Stanjelu. Rodil se je 28. 4. 1900 kot sin kmeta. Čebelariti je začel pred 60 leti. Že v rani mladosti se je navdušil

za čebele in jim posvetil veliko časa vse do zadnjega dne življenja. Marsikdo je zahajal k njemu po strokovne nasvete, ki jih je rad dal drugim ne samo v čebelarstvu, ampak tudi o kmetijstvu na sploh.

Med vojno se je kot zaveden Slovenec pridružil narodnoosvobodilnemu gibanju, v katerem je vsestransko sodeloval in podpiral boj slovenskega ljudstva proti okupatorju.

Dolgoletnega člana našega društva bomo ohranili v trajnem spominu, njegovi družini pa izrekamo iskreno sožalje.

Čebelarstvo Sežana

ANTON PETROVIČ

Nepričakovano, zato pa toliko bolj boleče je nas, ptujске čebelarje, iznenadila žalostna vest o smrti Antona Petroviča. Rodil se je 29. 4. 1912 v Slovenskih goricah v vasi Hvaletinci, kjer je po očetu prevzel veliko kmetijo, ki je zahtevala pridne roke,

ko še ni bilo strojev na vasi.

Leta 1932 se je skupaj z več čebelarji udeležil tečaja o čebelarstvu, ki ga je organiziral Ivan Jurančič v Andrincih na svojem domu. Že kot mladenič je kupil čebele in je najprej čebelaril v »dunajčanih« nato pa je prešel na AZ panje. Imel je tudi do 50 AZ panjev, to pa še tedaj, ko se je ob veliki maši po poljih belila ajda, ki je dajala čebelam med 15. avgustom in 8. septembrom čudovito pašo in na ajdovcu so čebele zelo lepo prezimile.

Anton Petrovič pa je tudi zadnjih petnajst let s prevozi čebel v Šmartno pri

Pohorju žel dobre uspehe na smreki, hoji in kostanju. Kot naprednega čebelarja so ga člani redno volili v odbor družine in za delegata čebelarskega društva Ptuj. Zelo rad se je udeleževal predavanj in je svoje znanje posredoval drugim.

Največ zaslug ima pokojni Anton Petrovič za novi prapor ČD Ptuj, saj je bil glavni iniciator razvitja novega prapora, ki nosi ime znanega čebelarskega učitelja Ivana Jurančiča. Razvili smo ga leta 1979 in pokojnik je bil njegov boter. Z njim smo se ptujski čebelarji tudi poklonili na njegovem grobu.

Njegovo delo bo nadaljeval njegov sin Janez z ženo; sin je vnet čebelar in bo z družico dostojno nadaljeval družinsko tradicijo.

Čebelarstvo društvo Ptuj je z njim izgubilo zgledega člana, dobrega oskrbnika čebel, domači pa skrbnega očeta. Vsem domačim izrekamo globoko sožalje, njemu pa zahvalo za vse kar je storil za čebelarstvo organizacijo.

ČD Ptuj
Vinko Brenčič

RUDOLF CVAR

Boleče je spoznanje o prerani smrti človeka, ki je s svojim zgledom in delom dokazoval izjemne vrline aktivnega borca, komunista, lovca, čebelarja, skratka bil je vzor delovnega človeka in občana.

Rudijeva naravna inteligentnost, izjemna nardarjenost, skromnost, delavnost, prilagodljivost, neposrednost in tovarštvo, ljubezen do narave, zvestoba idealom revolucionarnega boja, poštenost, so bile in bodo ostale tiste njegove lastnosti, ki so ga spremljale na njegovi bogati življenjski poti.

Z vsem svojim bitjem je živel z naravo. Najbolj vneto se je ukvarjal s čebelarjenjem, lovstvom, vrtičkarstvom. Čebelariti je začel leta 1959, v čebelarski družini Ig pa je deloval aktivno od 1960. leta dalje. V teh 23 letih je čebelaril v AZ panjih, zadnja leta pa tudi v LR panjih. Aktivno je sodeloval pri

čebelarskih prireditvah, predavanjih, posvetih in drugih srečanjih čebelarjev in zato je prejel red A. J. III. stopnje. Uporabno teoretično, še zlasti pa praktično znanje je potrjeval prav na področju čebelarjenja do zadnjih dni svojega plemenitega in bogatega življenja.

Njegova odločitev (nekaj dni pred smrtjo), da svoje ljubljenske — čebele — podari svojemu prijatelju, je za vedno in še zadnjič potrdila veliko srce, plemenitost in druge ljudske vrline prvoborca, komunista, človeka in čebelarja. Nam vedno dragega prijatelja smo pospremili na zadnjo pot in mu izrekli besede dolžnega spoštovanja.

Z besedami slovesa in sočustvovanja smo se zavezali, da bosta spomin nanj in na njegovo plemenito delo ostala za vedno med nami.

Čebelarška družina Ig

ANTON ŠMIGOC

Dne 18. avgusta 1982 nas je presenetila vest, da je po kratkotrajnem zdravljenju v bolnišnici v Ptujju umrl Anton Šmigoc, dolgoletni član čebelarškega društva Turnišče.

Pokojni Anton Šmigoc se je rodil 26. 3. 1910 v delavski družini v Trbovljah. Že kot mladenič je vzljubil čebelice in začel čebelariti. Ko se je izučil za mizarja, je začel širiti svoje čebelarstvo in sam izdelovati domovanje za svoje živalce. Leta 1933 se je poročil in v svoji življenjski sopotnici Juliji našel tudi vneto sodelavko pri čebelarjenju. Ker je nad vse ljubil čebelice in opravila pri njih, je že pred drugo svetovno vojno razširil čebelarstvo na 50 AŽ panjev. Vojna vihra, ki je prizadela skoraj ves svet, tudi njegovemu čebelarstvu ni prizanesla. Zaradi aviona, ki je v zadnji zimi druge svetovne vojne padel blizu njegovega čebelnjaka, mu je od 56 družin dočakalo pomlad samo 9. Mnogo truda in ljubezni je posvetil čebelam, posebno pri obnovi prizadetega čebelarstva. Postavil je lep nov dom za družino in tik ob hiši nov čebelnjak. Tako je imel svoje ljubljenske prav ob sebi. Zaradi slabih pašnih razmer doma je prevažal čebele v kraje z boljšimi pašnimi čebelerami. Pokojni Anton se je

takoj po končani vojni vključil v čebelarško organizacijo in ji ostal zvest do svoje smrti. Ko je leta 1965 odšel v zasluženi pokoj, se mu je uresničila dolgoletna želja, da bi bil ob svojih ljubljenkah tudi takrat, ko jih je imel na paši daleč od doma. Sredi prostranih pohorskih gozdov si je postavil majhen vikend, v katerem je preživljal skupaj z ženo tople poletne dni ob svojih čebelicah.

Svoje številne čebelarške izkušnje je z veseljem prenašal na mlajše tovariše. Vedno je bil pripravljen pomagati, svetovati, pa tudi tolažiti nas mlajše, če smo doživljali neuspehe.

Dragi Anton! Zapustil si svoje najdražje in nas čebelarje. Z našo čebelarško zastavo smo te pospremili k zadnjemu počitku na hajdinko pokopališče. Ohranili te bomo v lepem spominu!

Naj ti bo lahka slovenska zemlja!

ČD Turnišče

MARTIN MLAKAR

Dne 19. 11. 1982 je minilo leto dni, odkar je za vedno zapustil sorodnike, prijatelje, znance in stanovske prijatelje — čebelarje Martin Mlakar.

Pokojni Martin se je rodil 7. 11. 1915 v Paradižu sredi hribovitih Haloz. Večji del svojega ustvarjalnega življenja je preživel v Sodnicah pri Ptujju. Čebelariti je začel kot 20-letni mladenič in se je vse do leta 1973 posvečal svojim čebelicam. Zaradi starostne osamljenosti se je leta 1973 preselil k hčerki v Maribor, kjer ni imel več možnosti za čebelarjenje. Kot čebelar se je ves predajal skrbi za čebele, prav tako pa ni varčeval z močmi in časom za delo v čebelarški organizaciji. Član čebelarškega društva Ptuj je postal takoj po končani drugi svetovni vojni ter vestno opravljal vse naloge, ki so mu jih zaupali. Pokojni Martin se je dobro zavedal, da je napredek čebelarstva odvisen predvsem od znanja čebelarjev in aktivnosti čebelarške organizacije. Zato je bil med tistimi člani ČD Ptuj, ki so bili leta 1967 nosilci reorganizacije ČD Ptuj. Tega leta se je v okviru društva, ki je delovalo na celotnem območju občine Ptuj, organiziralo več čebelarskih družin, v katerih

so čebelarji lažje zadovoljevali svoje čebelarске interese. Martin je bil med ustanovnimi člani čebelarске družine »Desni breg — Ptuj«, iz katere se je razvilo sedanje čebelarско društvo Turnišče. Več let je bil blagajnik družine ter vestno opravljal vse naloge, ki so mu bili naložili. Svoje obilno čebelarско znanje je z veseljem prenašal tudi na mlajše tovariše, zato se ga vsi radi spominjajo in pogrešajo njegove modre nasvete. Zaradi dolgoletnega predanega dela je bil 1976 leta izvoljen za prvega častnega predsednika ČD Turnišče.

Martin Mlakar nam bo ostal vzor, kako je treba delovati in se žrtvovati za skupne interese v čebelarški organizaciji.

ČD Turnišče

IVO JANČIČ

Đne 27. 5. 1982 nas je sevniške in radeške čebelarje kot strela z jasnega globoko presunila vest, da dolgoletnega zvestega člana in požrtvovalnega odbornika, dobrega tovariša in prijatelja ni več med nami.

Pokojni Ivo se je rodil 3. 12. 1932 v prijazni vasi Sentsjurgju, pod Loko pri Zidanem mostu, v delavsko-kmečki družini. Po končani osnovni šoli se je izučil za kovinostrugarja in je služboval v svojem poklicu naprej v Trbovljah in nato v Krškem. Ker je bil izreden strokovnjak, je zadnja leta postal inštruktor mladih kadrov. Z njegovega obraza sta vedno sijala vedrina in nasmešek; bil je domiseln, ustvarjalen in marljiv, pri ljudeh pa zelo spoštovan in priljubljen.

V svojem rojstnem kraju, na katerega je bil zelo navezan, sta z njegovo življenjsko družico zgradila lep dom in uredila že obstoječi čebelnjak, v katerem je Ivo uspešno čebelaril s svojimi 25 AZ panji.

Že v šolskih klopih mu čebelarška žilica ni dala miru. Večkrat je opazoval svojega strica Ivana pri čebelarških opravilih, kjer je dobil prve čebelarске nauke in seveda tudi prvi roj. Z leti je postal Ivo pravi čebelarški mojster. Spoznal se je na vse veje čebelarstva, najraje pa je čebelaril na med, na cvet-

ni prah in vzrejal matice. Poseben posluš je imel pri odbiri čebeljih rodov. Leta in leta je odbiral in križal najboljša plemena z najboljšimi. Bil je edini med nami, ki je pri plemenjevanju matic uporabljal Dathe-Koehlerjev postopek časovne izolacije.

Njegov trud ni bil zaman, saj so njegove »čebelice«, kot jih je sam vedno imenoval, vidno prekašale z vsemi lastnostmi vse iz sosednjih čebelnjakov. Čeprav je vzrejal samo za svoje potrebe, je prav rad podaril marsikatero matico. Prav tako je rad razdajal svoje čebelarско znanje drugim čebelarjem in jim vedno dobro in pravilno svetoval.

Ivo pa ni bil samo dober čebelar, ampak tudi dober sadjar. Pri svojem domu si je uredil sicer majhen, toda urejen breskov nasad. Njegove breskve so v bližnji okolici slovele za najboljše in najlepše. Presežka svojega pridelka ni nikoli prodajal, ampak ga je vedno podaril sorodnikom, zancem in prijateljem.

Upamo, da z odhodom našega Iva čebelarstvo pri hiši ne bo propadlo. Se naprej bo s pomočjo sorodnikov skrbela za čebele njegova žena Cvetka, dokler ne bo za delo odrasel njegov sin Janez.

Dragi Ivo, počivaj mirno v domači zemlji pri cerkvi sv. Jurija, ki ti je bila tako ljuba. Naj bo tvoj poslednji dom vedno obdan s cvetjem.

Čebelarско društvo Sevnica

ANTON ČARMAN

Za vedno se je poslovil od nas Anton Čarman. Rodil se je leta Škofji Loki. Skoraj pet-1901 v Godešiču pri deset let je bil član naše organizacije in medtem dvajset let član upravnega odbora. Tri leta pa je kot predsednik vodil čebelarско

društvo Škofja Loka.

Poleg svoje mlinarske dejavnosti je bil dober in nam vsem priljubljen čebelar. Za njegovo uspešno dela ga je naša organizacija odlikovala z redom Antona Janše II. in III. stopnje. Leta 1978 pa so ga na našem občnem zboru imenovali za častnega člana naše organizacije.

Na zadnjo pot smo ga ob veliki udeležbi čebelarjev z našim praporom na čelu pospremili 27. aprila 1982. V imenu vseh čebelarjev se je od njega poslovil predsednik medobčinske zveze čebelarjskih družin Škofja Loka.

Dragi Tone, počivaj v miru in naj Ti bo lahka domača zemlja!

Tajnik ČD
Janez Mrak

JOŽE MRČUN

16. oktobra 1982 se je za vedno poslovil starosta moravških čebelarjev Jože Mrčun — Barličev ata iz Drtije. Čebelariti je začel v rani mladosti, še na svojem rojstnem domu pri Plesniku na Plesu. Veliko izkušenj, tudi čebelarjskih, je prinesel s seboj v Drtijo, kjer je našel svoj drugi dom z ženo Ano, ki mu je vedno zvesto pomagala v dobrem in hudem. Družno sta si ustvarjala družinsko srečo. Uredila sta si dom, napredno in vzorno kmetijo. Oba sta bila velika ljubitelja narave, zato sta si uredila lep čebelnjak, kjer sta spremljala skrivnosti življenja v naravi. Vse to pa zaradi tega, ker je bil Barličev ata vse življenje prav zraščan z naravo.

Rodil se je 25. februarja 1909 na Plesu pri Moravčah kot kmečki sin. Kmalu se je seznanil s čebelarstvom in čebelarjenjem in že z 18. letom zgradil čebelnjak ter ga napolnil z eksportnimi kranjčji, od katerih je še nekaj ohranjenih. V tem čebelnjaku še danes čebelarji njegov sin Marjan.

V hudem času narodnoosvobodilne vojne se je takoj vključil med napredne Slovence v borbi proti okupatorju in domačim izdajalcem. Kot terenski delavec in aktivist je začel že leta 1942, 15. marca 1943 pa je stopil v vrste NOV. Bil je tudi borec prve slovenske topniške brigade.

Po vojni se je vrnil na svojo kmetijo. Poleg dela na posestvu in v podjetju ter aktivnega vključevanja v delo družbeno-političnih organizacij v Moravčah je vedno našel dovolj časa za svoje čebele.

Ob ustanovitvi čebelarjskega društva Moravče se je takoj včlanil vanj in bil njegov zvesti in delovni član. Dolgo let

je bil v upravnem odboru in večletni blagajnik društva.

Kot družbeno aktivnega, vestnega in močno socialno čutečega so Barličevega ata dobro poznali vsi čebelarji Moravske doline, še posebno, ker je bil vedno pripravljen pomagati drugim z dragocenimi nasveti. Za aktivno in marljivo delo v čebelarjskem društvu je prejel odlikovanje Antona Janše II. stopnje.

Dragi Barličev ata, naj Ti bo lahka slovenska zemlja, ki si jo tako ljubil.

Vsi čebelarji Te bomo imeli v spoštljivem spominu.

Čebelarjsko društvo
Moravče

VALENTIN LUZNAR

Dne 28. 5. 1982 je neizprosna smrt iztrgala iz naših vrst požrtvovalnega čebelarja Valentina Luznarja.

Pokojni se je rodil 14. 2. 1928 v Mošnjah na Gorenjskem. Čebelaril je že kot otrok pri svojem očetu. Proti koncu II. svetovne vojne se je tudi aktivno vključil v NOB in nato še odslužil vojaški rok. Leta 1950 se je začel samostojno razvijati v sodobnega čebelarja v čebelarjski družini Radovljica.

V veliki ljubezni do narave in čebel si je zaželel povečati število panjev. Poiskal je boljše pašne razmere in postavil čebelnjak v vasi Slatni pod zeleno Dobrčo. Tedaj je tudi vstopil v našo družino Begunje-Rodine.

Leta 1981 si je začel graditi nov, sodoben čebelnjak za večje število panjev, katerega pa ni dokončal, ker je bila kruta bolezen močnejša, čeprav se ji je do konca upiral in upal, da bo ozdravel. Zdañ nadaljuje njegovo delo njegov sin. Čebelarji želimo, da bi hodil po očetovi poti in postal sodoben in vesten čebelar.

Valentinu pa hvala za njegovo požrtvovalno delo pri razvoju čebelarstva. Bil je tudi odlikovan z redom Antona Janše III. stopnje. Čebelarjski družini Begunje bo ostal v trajnem spominu. Naj mu bo lahka domača gruda, ki ga pokriva pod Karavankami.

Njegovi ožji družini izreka iskreno sožalje čebelarjsko društvo Begunje na Gorenjskem.

Janko Krmelj

OGLASI

Prodam 34 naseljenih AŽ panjev. Čebele so jeseni dimljene, panji pa so dobro ohranjeni. Ivan Krajnc, Marezige 54, 66237 Marezige.

Kupim 20 naseljenih AŽ panjev. Ponudbe pošljite na naslov Albin Curnja, Brezovica 23, 66275 Črni Kal.

V mesecu aprilu 1983 prodam 20 naseljenih AŽ panjev na 10 satov in 10 LR panjev z eno naklado, smukalnice, očilo na 4 sate in ročno stiskalnico za satnice. Primožič Oto, Prebold 39, 63312 PREBOLD

Prodam nov kontejner za prevo 42 AŽ panjev. Kontejner je izdelan kvalitetno. Jože Fras, Brakovci, Poljska ul. 41, 69000 Murska Sobota.

Kupim 30 čebeljih družin na satju in čebelji vosek. Ponudbe na telefon (063) 881 018.

OBVESTILO

Zveza čebelrskih društev Slovenije pripravlja seznam predavateljev, ki predavajo v Sloveniji o čebelarstvu, da bi lahko pomagali čebelarским društvom pri izbiri predavateljev. **Zato prosimo vse, ki že predavajo, da nam sporočijo svoje ime, točen naslov in teme, ki jih predavajo.** V letu 1983 name ravamo organizirati tudi posvetovanje za čebelarske predavatelje.

ZČDS

List izhaja vsakega 1. v mesecu
Izdaja ga Zveza čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva c. 3/II. Telefon: 210 992.
Izdajateljski svet: Dušan Svava, predsednik; člani: Franc Magajna, Martin Mencej, Janez Mihelič, Fani Osojnik, A. Marija Sedej, Joško Slander in Janez Terlep.
Uredniški odbor: Janez Mihelič, Dušan Svava, Jože Babnik, Lojze Kastelic, Martin Mencej, Franc Javornik, Franček Sivc.
Odgovorni urednik: Dušan Svava
Glavni urednik: Janez Mihelič prof.
Lektor: Danica Bizjak prof.
Glavni in odgovorni urednik Biltena — Hp Medex — Boris Slavec.
Odpovedi med letom ne upoštevamo. Reklamni oglasi: cela stran — 6000 din, pol strani — 3500 din, četrt strani — 2000 din. Trikratna zaporedna objava 20 % popusta. Splošni oglasi: beseda 10 dinarjev. Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa v tekočem letu, do 20 besed. Za vsako naslednjo besedo doplačajo po veljavni tarifi 10 dinarjev. Članarina znaša 350.— din in 2 din od panja, s članarino je plačan tudi Slovenski čebelar.
Št. žiro računa pri SDK v Ljubljani, Miklošičeva c.: 50101-678-48636.
Devizni račun št. 50100-620-107-010-30960-943.
Revijo sofinancira RSS.
Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo št. 421-1/74 je glasilo oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov.
Tiskala tiskarna Tone Tomšič, Ljubljana v 8.500 izvodih.
Rokopisov ne vračamo.